

vwo 5 □ Thema's Profielwerkstuk □ Uitwerkingen

profiel: Economie en Maatschappij

Vak	Thema nr	Titel
Nederlands (20 21 22 23 (met Muz, GS) 24 25 26 (met M&M) 27 28 29 30 31 32 33 34 35	De reis van de Bontekoe naar Oost-Indië De Vijftigers Kader Abdollah, het huis van de moskee Protestsongs Literatuur en muziek Poëzie en muziek Hoe zien buitenlanders de Nederlandse cultuur? Wat is Taal? Journalistiek Gerard Reve Kunst en Schrijven Vrouwenliteratuur Taalkunde: stel een nieuwe spellingshervorming voor Afrikaanse taal- en letterkunde Rap/Straattaal Taalverandering
Frans	36 (met Muz) 37 38 39 40 (met Kun) 41 (met GS) 42 (met M&M)	Het Franse chanson en de invloed op de Nederlandse muziek l'Existentialisme La Francophonie Les grands travaux Le Dadaïsme Frankrijk en de kolonisatie Vergelijk het drugsbeleid in Frankrijk en Nederland
Duits	43 44 45	Rol van Duits voor de Nederlands –Duitse handelsbetrekkingen Het "Goetheinstituut" en de verspreiding van de Duitse taal en cultuur Relatie van Duitsers en Nederlanders vroeger en nu
Engels	46 47 48 49 50 51	Engeland in de Middeleeuwen volgens Chaucer Jane Austen (1775-1817) en de comedy of manners De toekomstvisie's van Aldous Huxley en George Orwell Jazzy America in de jaren 20 volgens F Scott Fitzgerald American Protest Songs William Shakespeare
Aardrijkskunde	52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63	Is een duurzame toekomst mogelijk? Het terugdringen van CO ₂ emissies: wie draagt de last? Waterbeheer in Nederland Bescherming van kustzones Eerlijke handel met ontwikkelingslanden Natuurbescherming in ontwikkelingslanden Ecotoerisme naar ontwikkelingslanden Beeldvorming van ontwikkelingslanden in het nieuws Onderwijs in conflictgebieden Malaria begint waar de weg eindigt 2050: dubbele voedselproductie, halve milieudruk? Biologische landbouw = duurzame landbouw?
Geschiedenis	64 65 66 67 68 69 70	Nederland (en Rotterdam) in de Tweede Wereldoorlog De pest Het oude Egypte Nederland in de jaren 60 Rotterdam in de Gouden Eeuw Hekserij en heksenvervolging Slavernij door de eeuwen heen

	71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 (met M&M) 18 (met Muz) 23 (met NE, Muz) 41 (met FA)	De belangrijkste ontwikkeling in de geschiedenis van de mensheid Geheime sektes in de oudheid Mythologie als basis voor normen en waarden Muziek als betoog in de geschiedenis Kunst en symboliek als machtsmiddel Wie is Rudolf Steiner en waar staat hij voor? Terrorisme in de geschiedenis De keerzijden van de hippietijd De schaamte van het Britse Rijk: het koloniaal verleden verwerken Het vergeten oosten Is de rol van de vrouw onderbelicht in de Geschiedenis? Franco: Een Europese dictator uit de 20ste eeuw Vluchtelingen in Europa, een eeuwenoud probleem Muziekgeschiedenis: de erfenis van de Middeleeuwen Protestsongs Frankrijk en de kolonisatie
Mens & Maatschappij	84 85 86 87 88 26 (met NE) 42 (met FA) 83 (met GS)	Wereldbeschouwing en spiritualiteit Politieke besluitvorming Rechtspraak en criminaliteit Religie in de moderne westerse maatschappij Vluchtelingencrisis Hoe zien buitenlanders de Nederlandse cultuur? Vergelijk het drugsbeleid in Frankrijk en Nederland Vluchtelingen in Europa, een eeuwenoud probleem
Economie	89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 (met NA) 110 (met WA) 111 (met WA)	De Brexit Economische gevolgen van het coronavirus Economische gevolgen van de stikstofaanpak in Nederland Maatschappelijk verantwoord ondernemen Circulaire economie Cryptomunten Citymarketing Flexibilisering van de arbeidsmarkt Robotisering Gedragseconomie Economische aspecten van technologische ontwikkeling Modellen voor aandelen- en optieprijsen Speltheorie
Wiskunde A	100 101 102 103 104 105 (ook WB) 106 (ook WB) 107 (ook WB) 108 (ook WB) 109 (ook WB) 110 (met Eco) 111 (met Eco)	Ontwerp van een spel Het lerarentekort Dyslexie Sociale netwerken Geschiedenis van operations research Intelligentietests De Gulden Snede Design van games en apps Symmetrie Wiskunde en muziek Modellen voor aandelen- en optieprijsen Speltheorie

Nederlands

VAK: NEDERLANDS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM
20 - Thema: De reis van Bontekoe naar Oost-Indië
Beschrijving: Als zijn botteliersmaat in het ruim het dagelijkse mutsje brandewijn voor de bemanningsleden aan het tappen is, valt er een kaars om en vliegt de brandewijn in de fik. Onder de vaten met brandewijn liggen vaatjes buskruit. Iedereen gaat als de wiedeweerga aan het blussen. Nou ja, iedereen? Een stuk of veertig bemanningsleden zien de klap al aankomen. Zij strijken stilletjes een sloep en maken dat ze uit de buurt komen. Een klassiek geval van mouterij. Achteraf blijken dit wel de slimste bemanningsleden te zijn, want Bontekoe en de zijnen vliegen met schip en al de lucht in en de schipper is maar wat blij dat hij samen met de enige andere overlevende door de muiers uit het water wordt gevist.
Bronnen: Lees: <i>Het journaal van Bontekoe</i> / hertaald door Thomas Rosenboom . - Amsterdam : Athenaeum-Polak & Van Gennep, 2001. - 137 p. (Het ware verhaal van een legendarische schipbreuk naar modern Nederlands overgebracht door Thomas Rosenboom. ISBN 90-253-0304-8) Lees: <i>De scheepsjongens van Bontekoe</i> , van Johan Fabricius Lees of bekijk een origineel 17 ^{de} -eeuwse uitgave of een facsimile-uitgave van deze scheepsreis.
Opdracht: Maak van beide boeken een uitgebreide samenvatting. Vergelijk en analyseer de inhoud. Noteer verschillen en overeenkomsten; verklaar vooral de verschillen. Geef een beschrijving van het oude boek en vergelijk dit met de andere boeken.

VAK: NEDERLANDS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM
21 - Thema: De Vijftigers
Beschrijving: De Vijftigers , zo noemden een aantal experimentele dichters zich uit de jaren vijftig. Leider was Lucebert . Ze veroorzaakten in de Nederlandse literatuur (met name in de poëzie) een revolutionaire wending die niet door iedereen werd begrepen. Op hun beurt hadden ze weinig waardering voor conventionele dichters (in hun ogen dan conventioneel!) als Bertus Aafjes en Maria Vasalis. Tot de groep behoorden o.a. Lucebert, Kouwenaar, Campert, Andreus, Elburg, Schierbeek, Vinkenoog. Sterk verwant aan de Experimentele Groep Holland, waaruit het tijdschrift Cobra (= Copenhagen, Brussel, Amsterdam) voortkwam, braken zij met traditionele vormen en stonden zij een 'lichamelijke' poëzie voor. Een voorbeeld van een fragment van een experimenteel gedicht van de dichter/schilder Lucebert volgt hieronder (het gedicht is het bekendste van Lucebert, het is op te vatten als een manifest, een programma voor zijn schrijverschap, tevens het programma van de Vijftigers): Ik tracht op poëtische wijze Dat wil zeggen Eenvouds verlichte waters De ruimte van het volledig leven Tot uitdrukking te brengen Ware ik geen mens geweest Gelijk aan menigte mensen Maar ware ik die ik was De stenen of vloeibare engel Geboorte en ontbinding hadden mij niet aangeraakt De weg van verlatenheid naar gemeenschap De stenen stenen dieren dieren vogels vogels weg Zou niet zo bevuild zijn Als dat nu te zien is aan mijn gedichten Die momentopnamen zijn van die weg Het optreden van De Vijftigers verwekte vaak schandaal en sterk verzet. (Bijvoorbeeld hun bezetting van het Stedelijk Museum in Amsterdam).
Bronnen: Nieuwe griffels, schone leien , samengesteld door Paul Rodenko

Het complot der vijftigers, door Fokkema

Opdracht: Lees 5 poëziebundels van verschillende Vijftigers. Maak hiervan samenvattingen en vergelijk de bundels onderling. Gebruik hierbij de visie van de groep. Schrijf een geschiedenis van de Vijftigers, waarin je de vijf gelezen dichtbundels en de visie van de Vijftigers verwerkt.

VAK: NEDERLANDS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

22 - Thema: Kader Abdollah, *Het huis van de moskee*

Beschrijving:

In 2005 verscheen het indrukwekkende boek *Het huis van de moskee* van Kader Abdollah, waarin hij een levendige blik werpt op de islam voor en na de religieuze omwenteling in Iran.

Maak zelf een goede samenvatting van het boek.

Zoek per historische gebeurtenis artikelen, (delen van) boeken of teksten van websites waarmee je de samenvatting tot een combinatie van historie en fictie bundelt. Je werkt dus naar een tekst toe, waarin zowel de geschiedkundige elementen als de samenvatting een soort geheel vormen.

Bronnen:

hulpmiddel: Het Woordenboek der Nederlandse Taal (WNT)

VAK: NEDERLANDS, MUZIEK, GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

23 - Thema: Protestsongs

Beschrijving:

Wat kan je bereiken als gevierd artiest?

Een lied is een geweldig middel om de aandacht van een groot publiek te trekken.

Protestzangers gebruiken het om met klanken hun ongenoegen over bepaalde zaken naar voren te brengen.

Protestsongs worden vooral in verband gebracht met de zestiger jaren, toen in Amerika veel protest kwam tegen de Vietnamoorlog en de rassendiscriminatie: Bob Dylan, Joan Baez, Leonard Cohen.

Ook Nederland kent zijn protestliederen uit die tijd, liedjes van Boudewijn de Groot, Armand, Herman van Veen. De muziek staat bij deze liedjes in dienst van de tekst. (Actueel is de vraag of de teksten van Bob Dylan tot de poëzie gerekend moeten worden en zo ja, zou hij dan de Nobelprijs kunnen winnen?)

In deze tijd is ook niet iedereen het met alles eens en wordt er ook nog gezongen. Zitten daar ook protestliederen bij? Wie zingen ze en waar gaan ze over? Tegen wat of wie wordt er geprotesteerd? In hoeverre tonen eigentijdse groepen/zangers engagement?

Je kunt dit onderwerp vanuit Nederlands benaderen, maar ook vanuit Muziek. Een profielwerkstuk over dit onderwerp zou de volgende elementen kunnen hebben / de volgende vragen kunnen beantwoorden:

- Je zou teksten van verschillende groepen en zangers kunnen lezen en beluisteren en je kunnen afvragen of de teksten ergens tegen protesteren/engagement tonen.
- Welke onderwerpen zijn actueel?
- Je zou een vergelijking kunnen maken tussen de teksten uit de jaren 60 en de teksten/onderwerpen nu.
- Heeft Nederland op dit moment een specifieke protestzanger, die dus vooral protestliederen zingt?
- Wat is de invloed van de protestliederen?
- Waarom worden er in onze tijd veel/weinig protestliederen gemaakt?
- Misschien een interview met Marco Borsato, Osdorp Posse, Boudewijn de Groot, Arie van der Krogt of..?
- Welke invloed hebben Protestsongs op de muziekindustrie?
- Wat is de invloed op de status van de artiest?
- Wat is de invloed op andere muzikanten of stromingen in de muziek?
- Bestonden er ook Protestsongs in de klassieke muziek?

Bronnen:

- Diverse songbooks/cd's

- Wij staan scherp, internationale strijd- en protestliederen, R. Vandecavague

VAK: NEDERLANDS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

24 - Thema: Literatuur en muziek

Beschrijving:

In veel boeken speelt muziek een belangrijke rol. Sommige personages zijn musicus en andere personages laten zien dat het beleven van muziek in hun leven een prominente plaats kan innemen.

Een profielwerkstuk over dit onderwerp zou de volgende elementen kunnen hebben. Geef een beeld van de relatie tussen muziek en literatuur. Dit doe je aan de hand van drie romans waarin muziek een belangrijke

plaats inneemt. Opdrachten die hierbij horen:

- 1 Geef van de drie romans een korte samenvatting.
- 2 Zoek in de romans naar beschrijvingen van muziek en vat die samen.
- 3 Wat betekent muziek spelen of het luisteren naar muziek voor de hoofdpersonen?
- 4 Is er verschil tussen klassieke muziek en popmuziek.
- 5 Beschrijf in hoeverre muziek in woorden beschreven kan worden.
- 6 In hoeverre verschillen de romans van elkaar als het gaat om muziekbeleving.
- 7 Wat is jouw standpunt.

Bronnen:

Artus Russell:	Een zweem van onvolmaaktheid
Marjan Berk:	De zelfvergroter
Klaas Bond:	Gevoelige snaren
Jeroen Brouwer:	Zomervlucht
Cherry Duyns:	Dante's trompet
Anna Enquist:	Het geheim en Het meesterstuk
Maarten 't Hart:	De droomkoningin en Onder de korenmaat
Willem Frederik Hermans:	Filip's sonatine
Joost Heyink:	Obsessie
Geert van Istendael:	Altrapsodie
Adriaan Jaeggi:	De tol van de roem
Elisabeth Keesing:	Conform afspraak
Tessa Leuwsha:	De parbo-blues
Margriet de Moor:	Kreuzersonate en de Virtuoso
Elizabeth Nobel:	Het talent
Christine Otten:	Blauw metaal en Lente van glas
Chaja Polak:	Zomersonate
Bas van Putten:	De evangelist
Henk Meijer Romijn:	Het kwartet
Sanne Terlouw:	Het strijkkwartet
Wim van de Woestijne:	La diva

VAK: NEDERLANDS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

25 - Thema: Poëzie en muziek

Beschrijving:

Poëzie en muziek kunnen dicht bij elkaar staan. Poëzie maakt evenals muziek gebruik van ritmes e.d. In poëzie kan de muzikaliteit van de taal heel goed beleefd worden. Daarnaast zijn er ook dichters die gedichten schrijven over muziek.

Een profielwerkstuk over dit onderwerp zou de volgende elementen kunnen bevatten:

- 1 Lees drie dichtbundels.
- 2 Geef van iedere bundel aan waar de gedichten over gaan. Is er sprake van een thema?
- 3 Neem per bundel vijf gedichten over die over muziek gaan.
- 4 Per gedicht geef je aan waarover het gaat.
- 5 Welke functie heeft muziek in de vijftien gedichten. Zijn er overeenkomsten en verschillen?
- 6 In welk gedicht wordt de rol van muziek wat jou betreft het beste weergegeven. Waarom?
- 7 Maak een vergelijking tussen de drie bundels.
- 8 Zoek een biografie van de dichters die je gebruikt en geef aan wat de dichter zelf met muziek heeft.
- 9 Schrijf zelf een gedicht waarin je duidelijk maakt wat muziek met jou doet.

Bronnen:

J. Bernlef:	Achter de rug	Inez van Eijk:	Muzikaal verhaal
Boudewijn Büch:	In gedichten	Anna Enquist:	De tussentijd
J.A. Deelder:	Jazz en Modern passé	Lucebert:	Geïllustreerde poëziebundels (diverse)

VAK: NEDERLANDS, MENS & MAATSCHAPPIJ - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM, EM

26 - Thema: Hoe kijken buitenlanders tegen Nederland, Nederlanders en hun cultuur aan?

Beschrijving:

Hebben Nederlanders een eigen cultuur? Is een Nederlander een ander mens dan iemand van een andere nationaliteit? Is Nederland een uniek plekje op deze aardkloot? Dit zijn de hoofdvragen die gesteld moeten worden bij dit onderwerp. Er is echter wel iets bijzonders aan de

hand: de genoemde vragen worden niet door oorspronkelijke Nederlanders beantwoord, maar door nieuwe Nederlanders of buitenlanders. Het is de bedoeling, dat je literatuur (romans, verhalen, poëzie) en artikelen bestudeert die in het Nederlands voor Nederlanders, maar door anderen geschreven is. Het is niet de bedoeling dat er een groep buitenlanders of nieuwe Nederlanders uitgelicht wordt. Toch is het denkbaar, als je met een goed plan komt, dat dit kan

Bronnen:

Er zijn nogal wat immigranten, sommige permanent, andere tijdelijk in Nederland wonend, die de pen ter hand genomen hebben. Hier volgt een rijtje:

Paul Abbey (Nieuw-Zeeland), Kader Abdollah (Iran), Yasmine Allas (Somalië), Sevtap Bayali (Turkije), Abdelkader Benali (Marokko), Tamara Benima (Israël), Hafid Bouazza (Ned. Marokko), Patrizio Canaponi (Italië), Saïd El Haji (Ned. Marokko), Sylvain Ephimenco (Frankrijk), Vernie A. February (Zuid Afrika), Chitra Gajadin (Suriname), Halil Gür (Turkije), Michele Oudei (Italië), Glenn Pennoch (Indonesië), Anil Ramdas (Suriname), Hans Sahar (Ned. Marokko), Abé Sahetapy (Molukken), Ibrahim Selman (Irak), Shrinivasi (Suriname), Mustafa Stitou (Marokko), Karim Traïda (Algerije), Sana Valiulina (Rusland)

Verder: Literom, websites Nederlandse kranten, websites diverse auteurs

VAK: NEDERLANDS, GESCHIEDENIS, FILOSOFIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM / EM

27 - Thema: Wat is Taal?

Beschrijving:

Wat bedoelen we met de uitdrukking: 'taal'? Over deze schijnbaar eenvoudige vraag is in de afgelopen eeuwen erg veel nagedacht en geschreven. In de Oudheid gebeurde dat meestal door filosofen. In de moderne tijd houden vooral taalkundigen zich hiermee bezig. Creëert taal werkelijkheid of is de mens in staat met taal werkelijkheid te beschrijven.

Deelonderwerpen die in je werkstuk aan de orde kunnen komen zijn:

- Beschrijf van de geschiedenis van de taal filosofie;
- Geef een eigen definitie van taal
- Wat is de relatie tussen taal en denken?
- Wat betekent taal in de communicatie?

Bronnen:

W.A. de Pater en P. Swiggers: Taal en teken, een historisch - systematische inleiding in de taal filosofie, Leuven 2000

M. Stokhof: Taal en betekenis, een inleiding in de taal filosofie, Amsterdam 2000

F.G. Droste: Voor de spiegel van het denken, een taalkundige visie, Leuven 1987

L. Wittgenstein: het blauwe en het bruine boek, Amsterdam 1996

VAK: NEDERLANDS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

28 - Thema: Journalistiek

Beschrijving:

Je denkt erover om schrijver te worden? Journalistiek, wat houdt dat eigenlijk in? Hoe komt een krant of een tijdschrift tot stand? Hoe schrijf je eigenlijk een goede tekst? Wat is het werk van een redacteur? En van de beeldredactie? Deadline? Acquisitie? Op al je vragen kun je een antwoord vinden, niet alleen door te lezen, maar vooral door zelf aan de slag te gaan! Bezoek 'de krant', interview een journalist, schrijf zelf een goed artikel...

Opdracht: Je beantwoordt de vraag wat journalistiek inhoudt, maar je schrijft ook zelf een artikel en je zorgt ervoor dat het gepubliceerd wordt.

Bronnen: Nader te bepalen (in overleg).

VAK: NEDERLANDS - VWO - PROFIEL: CM, EM

29 - Thema: Gerard Reve

Beschrijving:

Gerard Reve is één van de eerste Nederlanders die openlijk voor zijn homoseksualiteit uitkwam. In diverse romans en verhalen komt dit thema (uitgebreid) aan de orde. Door zijn homoseksualiteit en het feit dat hij openbaar verkondigde een trouw katholiek te zijn, kwam hij regelmatig in aanvaring met de kerk. Toen hij in de jaren zestig God met een muiskleurige ezel vergeleek, moest hij zelfs voor de rechtbank verschijnen. Kortom: een interessante persoonlijkheid waar veel over geschreven is met een uitgebreid literair oeuvre.

Bronnen:

Lees drie romans van Gerard Reve in overleg met je begeleider of één van de docenten Nederlands en maak

hier samenvattingen van. Verwoordt Reve's visie op zijn homoseksualiteit in relatie met het RK-geloof en de kerk. Zoek teksten uit de tijd van het 'proces over de ezel' van zowel Reve zelf, als van zijn aanvallers en eventuele verdedigers. Maak van het geheel een opstel over (een gedeelte van) de biografie van Reve met de uittreksels van de boeken (en eventuele kopieën van processtukken) als bijlage.

VAK: NEDERLANDS - VWO - PROFIEL: CM, EM

30 - Thema: Kunst en Schrijven

Beschrijving:

Schrijven is een kunst! Beeldhouwen en schilderen ook!

Veel dichters laten zich inspireren door kunst, door een schilderij van Rembrandt, van Karel Appel of door een beeld van Zadkine. Er zijn ook kunstenaars die zich laten inspireren door een gedicht of een verhaal. Een wisselwerking van inspiraties en scheppingen.

In het Belgische dorpje Watou wordt elk jaar in de zomer een kunst/poëzietentoonstelling gehouden, waar kunstwerken dichters hebben geïnspireerd en andersom dichters kunstenaars. Dit jaar was er werk van Karel Appel, Rutger Kopland, Eva Gerlach, Hugo Claus e.a.

In Rotterdam wordt elk jaar het "Geen daden maar woorden" festival gehouden, waar de wisselwerking van taal met andere kunst disciplines aan bod komt.

Een uitdaging om op onderzoek te gaan naar deze wisselwerking? Een **profielwerkstuk** over dit onderwerp (waaraan je met twee mensen zou kunnen werken) zou de volgende elementen kunnen hebben/ de volgende vragen kunnen beantwoorden:

- Zoek een aantal voorbeelden bij elkaar waar kunst en literatuur elkaar hebben beïnvloed.
- Probeer een reeks samen te stellen over verschillende tijden, bijv. gedichten uit afgelopen eeuwen tot heden met kunstwerken; of kunstwerken uit afgelopen eeuwen met gedichten.
- Zijn er ook kunstenaars die bij hun eigen werk gedichten schreven? Zijn er dichters/auteurs die bij hun werk kunst maakten?
- Probeer zelf naar aanleiding van een kunstwerk een gedicht of verhaal te schrijven.

Bronnen:

- Een engel achter de pilaar

- Catalogi van Watou <http://www.westhoek.be/oesiezomers-watou/welkom.htm>

- Tijdschrift Passionate www.passionate.nl

- Schrijvende hiaten, notities bij schilderwerk van E. de Vaal door C. Offermans (?)

- Lucebert - dichter en kunstenaar: diverse *geïllustreerde poëziebundels*

VAK: NEDERLANDS - VWO - PROFIEL: CM, EM

31 - Thema: Vrouwenliteratuur

Beschrijving:

Het is nog niet zo heel lang geleden dat van vrouwen niet veel anders verwacht werd dan kinderen te baren, op te voeden en de man te verzorgen. In de arme milieus moesten ze zelfs helpen de kost te verdienen.

Er zijn echter altijd vrouwen geweest die tegen dit keurslijf vochten. Die tegen de heersende normen in toch zichzelf ontwikkelden, in de schilderkunst, in de dichtkunst, die gingen studeren of die zelfs op ontdekkingsreis gingen.

Er zijn altijd vrouwen geweest die een rol gespeeld hebben in de geschiedenis, de wetenschap en de religie.

Ze deden dat op hun eigen manier, wars van wetten, gebruiken, normen en waarden.

Over deze vrouwen is geschreven en ze hebben zelf geschreven.

Een profielwerkstuk over dit onderwerp (waaraan je met twee mensen zou kunnen werken) zou de volgende elementen kunnen hebben/ de volgende vragen kunnen beantwoorden:

- Ga op zoek naar een aantal vrouwen die m.n. op het gebied van de literatuur een opmerkelijke rol hebben gespeeld (Denk aan: Betje Wolff en Aagje Deken, Carry van Bruggen, Belle van Zuylen maar ook aan de vrouwelijke auteurs van onze tijd)
- Vergelijk hun levensgeschiedenissen. Kijk hoe zij hun doel bereikten.
- Plaats hun werk/leven in de tijd en bespreek welke zaken voor hen vanzelfsprekend waren en waar zij zich tegen verzetten.
- Bestudeer de rol van de vrouw in enkele werken.

Bronnen:

- Betje Wolff en Aagje Deken: o.a. Sara Burgerhart

- Briefwisseling van Belle van Zuylen

- Carry van Bruggen: o.a. Heleen, Eva

VAK: NEDERLANDS - VWO - PROFIEL: CM, EM

32 - Thema: Taalkunde: schrijf een onderbouwd voorstel voor een nieuwe spellingshervorming

Beschrijving:

Spellingstroebelen

Zo nu en dan ontstaat in de Nederlanden beroering rond het doorvoeren van een spellingshervorming. Er blijkt na iedere hervorming toch nog altijd iets te zijn dat niet bevredigt. De oorsprong hiervan ligt in het feit dat het Latijnse alfabet - via de Grieken afkomstig van de Feniciërs - niet geschikt is om de klanken van het Nederlands weer te geven.

Moet de laatste spellingshervorming weer afgeschaft worden?

De laatste spellingshervorming die we gekend hebben moet volgens sommigen onmiddellijk ongedaan gemaakt worden. Het is broddelwerk dat de taal en het taalgevoel beschadigt. We verwijzen hier bijvoorbeeld naar de 'tussen-n' in samenstellingen, een regel die foutief is en overigens geen spellingsregel is maar een verandering van de taal zelf. Een taalwijziging mag niet door de overheid opgelegd worden. De vorige regeling die nog zeer veel gebruikt wordt en waarin nog volop handboeken beschikbaar zijn kan dan weer in voege treden. We kunnen dan weer kracht putten uit het merg in onze eigen rug en de koek scheppen uit de panne die voor ons op het vuur staat. Bij voorbereidend werk over spelling moeten overigens niet alleen taalgeleerden betrokken worden, maar ook taalgebruikers, mensen die een onbevangen kennis hebben van de taal die zij dagelijks bezigen. Er moet ook gewaakt worden voor eenzijdigheid. Ook mensen met kennis van oudere vormen van het Nederlands dienen geraadpleegd te worden, alsmede sprekers van de dialecten uit alle streken van het Nederlandse taalgebied.

Bronnen:

Internet

Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS)

VAK: NEDERLANDS - VWO - PROFIEL: CM, EM

33 - Thema: Afrikaanse taal- en letterkunde

Beschrijving:

Het Afrikaans is een zustertaal van het Nederlands. Officieel is het Afrikaans een andere taal dan het Nederlands, maar het is duidelijk dat de talen zeer veel op elkaar lijken. Met een klein beetje moeite kunnen Nederlanders en Zuid-Afrikanen elkaar verstaan. Het Afrikaans wordt gesproken in Zuid-Afrika, Namibië en er is een kleine groep afrikaanssprekenden in Zimbabwe, Botswana en Zambia. Ook in de rest van Afrika gebruikt men veel Afrikaanse woorden voor diernamen. Natuurlijke rotsformaties die boven het landschap uitsteken worden ook in Kenia en Tanzania 'kopjes' genoemd.

Voer een studie uit naar het ontstaan en de ontwikkeling van het Afrikaans.

Wat zijn de verschillen en overeenkomsten met het Nederlands?

Hoe belangrijk is het Afrikaans op dit moment?

Is het Nederlands voor (sommige mensen/groepen) Afrikaners nog belangrijk?

Bronnen:

Brinkman, H.J. / Uys, J.Z. (s.a.), *Afrikaans in kort bestek*. Amsterdam: Bekking.

Raidt, Edith H. (1983), *Einführung in Geschichte und Struktur des Afrikaans*. Darmstadt.

Diverse websites

VAK: NEDERLANDS - VWO - PROFIEL: CM, EM

34 - Thema: Straattaal en rap

Beschrijving:

Jeugdtaal, straattaal: wat is het verschil en wat zijn de overeenkomsten? Wat zijn de verschillen met de Standaardtaal (ABN)?

Je onderzoekt ook de geschiedenis van straattaal en kijkt naar begrippen als pidgin, creool en lingua franca.

Wat heeft rap (hebben rappers) met straattaal? Zijn er verschillen tussen Rotterdam en de andere grote steden? Is er (veel) invloed uit de VS?

Wat is de toekomst van straattaal?

Bronnen:

In overleg met docent.

VAK: NEDERLANDS - VWO - PROFIEL: CM, EM

35 - Thema: Taalverandering

Beschrijving:

Je onderzoekt de geschiedenis van de Nederlandse taal vanaf ca. 500 tot nu. Hoe heeft het Nederlands zich ontwikkeld? Welke invloeden heeft het Nederlands van andere talen ondervonden?

Wat is het verschil tussen spreektaal en schrijftaal?

Zijn dialecten andere talen?

Welke invloed heeft Nederlands op andere talen gehad?

Hoe ziet de toekomst van het Nederlands er uit in verband met verdere globalisering?

Optioneel: ontwikkel een nieuwe makkelijkere spelling voor het Nederlands.

Bronnen:

Pauline Cornelissen - diverse titels

Nicoline van der Sijs - Groot leenwoordenboek

Joop ter Horst - diverse titels

Frans

VAK: FRANS, KUNST-MUZIEK - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
36 - Thema: Het Franse chanson en de invloed op de Nederlandse muziek
Beschrijving: Het Franse chanson is wereldberoemd. Kies 3 bekende chansonniers en analyseer 10 chansons per artiest (verschillende onderwerpen: liefde, kritiek op de samenleving, de dood, enz.). Geef bij elke artiest aan welke onderwerp sterk naar voren komt. Zoek ook uit hoe het Franse chanson de Nederlandse muziek beïnvloed. Welke artiesten en zangers hebben zich laten inspireren door het Franse chanson? Wat is er typisch Frans en typisch Nederlands aan hun muziek?
Bronnen: CDs, internet (teksten + biografische gegevens)

VAK: FRANS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
37 - Thema: l'Existentialisme
Beschrijving: Na de 2 ^e Wereldoorlog is de stroming van het existentialisme van grote invloed geweest op het denken in West-Europa. Doe een onderzoek naar de oorzaken, de inhoud en de invloed van het werk van Jean-Paul Sartre en Albert Camus.
Bronnen: werken van Sartre en Camus, Franse literatuurgeschiedenis, internet

VAK: FRANS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
38 - Thema: la Francophonie
Beschrijving: Niet alleen in Frankrijk wordt Frans gesproken maar ook in andere landen van Europa, Noord-Amerika, Afrika en de Cariben. Onderzoek waarom men daar nog tegenwoordig Frans spreekt en welke woorden men uit andere talen daar heeft overgenomen. Hoe anders is de Franse taal die men daar spreekt ten opzichte van de moedertaal? Hoe is het gesteld met de cultuur in die streken? Welke typisch Franse invloeden zijn daar merkbaar in bijv. de bouwstijl, de monumenten, de omgang tussen de mensen, het eten etc. Wat heeft men uit het moederland behouden?
Bronnen: geschiedenisboeken over het kolonialisme, internet

VAK: FRANS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
39 - Thema: Les grands travaux
Beschrijving: Iedere Franse president probeert zijn stempel te drukken op Parijs. De bekendste voorbeelden zijn <i>La grande arche</i> en de <i>pyramide</i> van het Louvre. Eigenlijk is deze ontwikkeling al aan het eind van de 19 ^e eeuw gestart, toen Haussmann het stratenplan van Parijs aanpaste. - Beschrijf deze 'travaux', de voorgeschiedenis ervan en de uitwerking. Zorg voor illustraties (internet!) en vermeld je bronnen.
Bronnen: internet, geschiedenisboeken

VAK: FRANS, KUNST ALGEMEEN - HAVO/VWO - PROFIEL: CM**40 - Thema: le Dadaïsme****Beschrijving:**

Reactie op de gruwelijkheden van de 2e wereldoorlog: geen schoonheid meer, geen vertrouwen. Kunst, poëzie betekent niks, heeft geen interne logica.

- Beschrijf de sfeer en uitgangspunten van het Dadaïsme. Wat wil men bereiken? Wat is het doel?
- Stel je eigen dadaïstisch manifest op of maak een dadaïstisch kunstwerk.

Bronnen:

Internet, kunstboeken, werken van Tristan Tzara, André Breton

VAK: FRANS, GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM**41 - Thema: Frankrijk en de kolonisatie****Beschrijving:**

Geschiedenis van het kolonialisme: In de Oudheid stichtten de Feniciërs, de Grieken en de Romeinen al koloniën. In de 16e eeuw begon de moderne koloniale expansie als gevolg van de grote ontdekkingen: Amerika (1492), zeeweg naar Indie (1498). De Spanjaarden en de Portugezen waren de eerste kolonisatoren. In de 17^e eeuw kwamen de Engelsen, de Nederlanders en de Fransen. Doel van de kolonisatie: winnen van grondstoffen, goedkope arbeidskrachten gebiedsuitbreiding, uitbreiding macht, enz

Geef definitie/ omschrijving van 'kolonie' / 'kolonialisme'.

Welke koloniën verwierf Frankrijk en wanneer: in Amerika? in Afrika? In Azië?

Wat was het doel van de Franse koloniale politiek? Doel was aanvankelijk assimilatie tot Frans staatsburgerschap. Dit bestond vaak echter alleen in theorie.

Welke gevolgen had de kolonisatie voor de inheemse bevolking? Sociaal? Cultureel? Economisch?

Wat was de betekenis van het koloniale stelsel? Het heeft de wereld een nieuw gezicht gegeven. De Europese cultuur is op grote schaal verbreid.

Bronnen:

Encyclopedieën (Winkler Prins) Geschiedenisboeken, Franse Larousse (geschiedenis), Internet

VAK: FRANS, MENS & MAATSCHAPPIJ - HAVO/VWO - PROFIEL: CM**42 - Thema: Vergelijk het drugsbeleid in Frankrijk met dat in Nederland****Beschrijving:**

In de grensstreek met België is erg veel overlast door jongeren uit Noord Frankrijk, die in Nederland drugs komen scoren. Het Nederlandse drugsbeleid is stukken liberaler dan het Franse.

Beschrijf de verschillen en overeenkomsten tussen het drugsbeleid in Nederland en Frankrijk.

Wat vinden de Fransen van het Nederlandse beleid en andersom?

Bronnen:

Duits

VAK: DUIJS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
43 - Thema: De rol van de Duitse taal voor de Nederlands –Duitse handelsbetrekkingen
Beschrijving: Welke rol heeft het beheersen van de Duitse taal voor een bedrijf dat in Duitsland zaken wil doen. Volgens economen loopt de Nederlandse bedrijven elke jaar miljoenen aan omzet mis, omdat Nederlanders onvoldoende de Duitse taal beheersen. Klopt dat?
Bronnen:

VAK: DUIJS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
44 - Thema: De rol van het “Goetheinstituut” voor de verspreiding van de Duitse taal en cultuur
Beschrijving: Overal ter wereld zijn Goetheinstituten gevestigd. Zoek contact met de instituten die in Nederland zijn en zoek uit op welke manier zij werken en hoe hun contact is met Nederlandse mensen.
Bronnen:

VAK: DUIJS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
45 - Thema: De relatie van Duitsers en Nederlanders: vroeger en nu
Beschrijving: Vrijwel altijd was een sterke verbinding tussen Duitsers en Nederlanders en niet alleen door het Koningshuis. De afgelopen 100 jaar heeft deze relatie turbulente tijden gekend. Wat zijn de redenen ervoor en hoe denken Nederlanders nu over Duitsers en Duitsers over Nederlanders?
Bronnen: Linthout, D.: Frau Antje und Herr Mustermann, Berlin 2003 Linthout, D.: Onbekende burens, Amsterdam 2000

Engels

VAK: ENGELS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
46 - Thema: Engeland in de Middeleeuwen volgens Chaucer in de Canterbury Tales (1387-1400)
Beschrijving: De samenleving in Engeland in de Middeleeuwen bestond uit verschillende lagen. Deze lagen van de maatschappij zijn terug te vinden in de Canterbury Tales. Ook ziet de lezer hoe er destijds tegen aan werd gekeken. Op humoristische wijze laat Chaucer dit zien.
Bronnen: http://www.dbnl.org/tekst/bea001beat01_02/bea001beat01_02_0007.htm http://www.eikonikon.nl/algemeen/lexikon/A-lex.pdf

VAK: ENGELS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
47 - Thema: Jane Austen (1775-1817) en de comedy of manners
Beschrijving: In haar boeken Pride and Prejudice en Emma laat Jane Austen met een lichte ironie de bekrompenheid en provinciaals denken van een elitair groepje mensen uit de maatschappij zien. Een groep waar zij zelf ook toe behoorde. Door de personages te analyseren en hun taalgebruik, gewoontes en omgang met anderen te bekijken kan worden afgeleid hoe de schrijfster denkt over de rol van de vrouw in de 18e eeuwse maatschappij.
Bronnen: http://nl.wikipedia.org/wiki/Engelse_literatuurgeschiedenis http://www.janeausten.tk/

VAK: ENGELS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
48 - Thema: De toekomstvisie's van Aldous Huxley en George Orwell
Beschrijving: Aldous Huxley en George Orwell brachten hun toekomstvisie's naar voren in hun 'novels of ideas'. In deze boeken speelt de ontwikkeling van de personages een ondergeschikte rol aan de ideeën over de toekomst en de politiek die de schrijvers tot uiting willen brengen. In 'Brave new World' en '1984' wordt de lezer een akelige toekomst voorgeschoteld, maar welke zaken die zijn voorspeld zijn ook echt uitgekomen.
Bronnen: http://www.omroep.nl/schooltv/sites/studiehuis/cm/cm3offline.htm http://nl.wikipedia.org/wiki/Science-fiction

VAK: ENGELS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
49 - Thema: Jazzy America in de jaren twintig volgens F Scott Fitzgerald
Beschrijving: Fitzgerald was een schrijver die als geen ander zijn tijdgeest wist neer te zetten in zijn boeken. Hij was een van de schrijvers uit de Lost Generation, jonge Amerikanen die hun land verlieten na de eerste Wereldoorlog om een leven op te bouwen in Europa. Aan de hand van de personages in boeken als 'The Great Gatsby' en 'This Side of Paradise' geven zijn personages via hun gevoelens en acties de tijdgeest weer.
Bronnen: http://users.pandora.be/geert/Cursus_Bespreking/Literatuurlezingen/3Stad/L3Dreiser.html http://www.sc.edu/fitzgerald/

VAK: ENGELS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
50 - Thema: American Protest Songs
Beschrijving: In 1939 vertolkte jazz zangeres Billie Holiday het lied 'Strange Fruit'. Dit lied, een aanklacht tegen het lynchen van Afro-Amerikanen in het zuiden van de Verenigde Staten, is later de boeken ingegaan als een van de eerste protestliederen. Sindsdien zijn protestliederen niet weg te denken uit de (Amerikaanse) muzieksceen. Denk bijvoorbeeld aan de vele liederen die tijdens de Vietnam-oorlog zijn uitgebracht en die hebben geleid tot een groter bewustzijn onder de burgers. Maar ook in de huidige tijd zijn er veel artiesten die met hun songteksten een boodschap willen brengen. Welke aanklachten worden er bezongen?
Bronnen:

<http://www.pbs.org/independentlens/strangefruit/protest.html>
<http://www.naACP.org>

VAK: ENGELS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM

51 - Thema: William Shakespeare

Beschrijving:

De tijd en de maatschappij waarin Shakespeare leefde en werkte verschillen nogal van die van ons. Toch zijn Shakespeare's toneelstukken nog steeds populair, al werden ze 400 jaar geleden geschreven. Kies alvast een toneelstuk uit waar je wat mee wil doen. Waarom spreken de toneelstukken van Shakespeare ons nog steeds aan?

Bronnen:

Aardrijkskunde

VAK: AARDRIJKSKUNDE - VWO - PROFIEL: CM, EM

52 – Is een duurzame toekomst mogelijk?

Beschrijving:

Duurzaamheid is een thema dat je op allerlei manieren terug ziet komen in onze maatschappij. Veel bedrijven en instellingen gaan op een meer duurzame manier werken om zo onze aarde en economie voor de toekomst te behouden. Op technisch gebied zijn bedrijven bezig allerlei innovatieve oplossingen te bedenken die onze wereld duurzamer en milieuvriendelijker te maken.

Bij dit thema ga je onderzoeken of een duurzame toekomst mogelijk is. Wat gebeurt er op dit moment op het gebied van duurzaamheid en wat gebeurt er nog niet? Welke ontwikkelingen zijn er gaande? Welke rol speel jij?

Bronnen:

- <http://www.energieplatform.nl/>
- <http://www.duurzaamheid.nl/>
- <http://www.studentenvoormorgen.nl>
- <http://ncdo.nl/artikel/dossier-duurzame-ontwikkeling>
- <http://www.kennislink.nl/publicaties/dossier-energieopwekking>

VAK: AARDRIJKSKUNDE - VWO - PROFIEL: CM, EM

53 – Het terugdringen van CO₂ emissies: wie draagt de last?

Beschrijving:

De reductie van CO₂-emissies is altijd een belangrijk discussiepunt op klimaatbijeenkomsten. Met name westerse landen (Verenigde Staten en Europese Unie) stoten steeds meer broeikasgassen uit. Het gevolg is een klimaatverandering die de gehele wereld treft, inclusief landen die nauwelijks aan de vervuiling van de atmosfeer bijdragen. Tijdens de VN klimaatconferenties in Kyoto en Den Haag werd besproken hoe geïndustrialiseerde landen hun (industriële) CO₂ emissies met vijf procent konden verlagen ten opzichte van 1990. Doordat de industriële emissies zo sterk zijn gegroeid, komt dit in werkelijkheid neer op een reductie van twintig tot veertig procent. Veel landen hebben hier geen zin in omdat het terugdringen van CO₂ emissies duur is en ze bang zijn dat het de economische groei remt. En hoe zit het met ontwikkelingslanden? Hun emissies zijn veel lager dan die van de geïndustrialiseerde landen, maar de gevolgen vaak veel groter.

Bronnen:

- <https://www.ipcc.ch/>
- <https://www.natuurenmilieu.nl/>
- <https://unfccc.int/>
- <https://www.rijksoverheid.nl/>
- <https://klimaat.startpagina.nl/>
- <https://www.greenpeace.org/nl/>

VAK: AARDRIJKSKUNDE - VWO - PROFIEL: CM, EM

54 – Waterbeheer in Nederland: verdrogen of verzuipen?

Beschrijving:

Nederland Waterland! Ons kikkerlandje is onlosmakelijk verbonden met water. Eeuwenlang hadden veel Nederlanders moeite de voeten droog te houden. Tegenwoordig lijden grote delen van het land onder verdroging. En hoe zit het dan met de wateroverlast in Limburg, door het overstromen van de rivieren, en het kas-sengebied? De absolute hoeveelheid water in Nederland verandert nauwelijks. Verdroging in Nederland komt meestal door gewijzigde watersamenstelling en watertoevoer in bepaalde gebieden als gevolg van het nationale waterhuishoudingsbeleid. Maatschappelijke activiteiten zijn de belangrijkste oorzaken van Nederlandse verdroging. Er wordt veel grondwater onttrokken voor drinkwater, landbouw en industrie. De natuur is het grootste slachtoffer van verdroging; maar ook de landbouw kampt met teruglopende gewasopbrengsten.

Bronnen:

- www.ikonderzoekwater.nl
- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/water/waterbeheer-in-nederland>
- <https://www.onswater.nl/>

- <https://www.ruimtevoorderivier.nl/>

VAK: AARDRIJKSKUNDE - VWO - PROFIEL: CM, EM

55 – Bescherming van kustzones

Beschrijving:

De grens van land en water levert veel mooie plaatjes op, en niet alleen vanuit een hotelkamer met uitzicht op zee. Koraalriffen, moerassen en mangroves bieden een thuis voor veel verschillende soorten vogels en vissen (maar natuurlijk ook andere dieren) en samen vormen ze vaak prachtige en unieke ecosystemen. De laatste jaren komen er steeds meer beschermde gebieden in kustzones. Wat is het belang hiervan en welke gevolgen heeft de bescherming van een gebied? Je kunt denken aan de aantrekkelijkheid van een gebied (toerisme), het economische belang (havens en steden) of veranderingen in het ecosysteem en bescherming van soorten en hun leefomgeving. Welk(e) gebied(en) wordt er beschermd en waarom?

Mogelijke vragen

- Waar moet een kustgebied aan voldoen voordat het een beschermd gebied wordt?
- Hoe houdt men toezicht op de bescherming? In een bos heb je bijvoorbeeld boswachters, maar hoe doet men toezicht houden op een beschermd gebied in de zee?
- Hoe groot moet of mag een beschermd gebied zijn?
- Wat kost en wat brengt een beschermd gebied op? (Denk aan onderhoud van het gebied en qua opbrengst aan bijvoorbeeld toeristen)
- Waarom is wonen aan de kust zo duur? Je zit daar toch met kans op overstromingen en meer zware stormen?
- Heeft het zin om alleen in nederlandse wateren gebieden te beschermen, of is het ook verstandig om dit samen met andere landen te doen?

Bronnen:

- www.wageningenur.nl/nl/ExpertisesDienstverlening/Onderzoeksinstituten/imares/Expertisegebieden/Deltatechnologie/Kustbescherming.htm
- www.ecomare.nl/ecomare-encyclopedie/mens-en-milieu/water-enkustbeheer/kustbescherming/
- www.water.nl/kustbescherming.htm
- www.ospar.org

VAK: AARDRIJKSKUNDE - VWO - PROFIEL: CM, EM

56 – Eerlijke handel met ontwikkelingslanden

Beschrijving:

Boeren in ontwikkelingslanden hebben vaak geen toegang tot de exportmarkt. Ze kunnen net genoeg voedsel verbouwen om in leven te blijven en kunnen de concurrentie met bedrijven uit rijkere landen niet aan. Wanneer ze de mogelijkheid krijgen om handel te drijven, verdienen ze hier vanwege de lage prijzen vaak nauwelijks aan. Er bestaan organisaties die proberen eerlijke handel op te zetten in ontwikkelingslanden: de zogenaamde Fair Trade organisaties. Voorbeelden zijn Agrofair (van de Oké bananen), Max Havelaar en Kuyichi Jeans. Het is hen gelukt een plek op de markt te verwerven en boeren een kans te geven een beter bestaan op te bouwen. Fair Trade, of eerlijke handel, krijgt steeds meer bekendheid en begrip. De Nederlandse consument is bereid om eerlijke producten te kopen. Toch is er een verschil tussen wat mensen zeggen te willen en wat ze in de praktijk doen. De prijs en bekendheid van het keurmerk beïnvloeden bijvoorbeeld het gedrag van de consument.

Bronnen:

- [Fair Trade Federation](http://www.fairtrade.net)
De Fair Trade Federation (FTF) is een verbond van handelaren, verkopers en producenten die zich inzetten voor eerlijke lonen en goede arbeidsomstandigheden in ontwikkelingslanden. Op de website vind je achtergrondinformatie over de basisprincipes van Fair Trade.
- [Fair Trade in Ede](http://www.wetenschapswinkel.nl)
Een rapport van de Wetenschapswinkel, een onderzoeksbureau van Wageningen UR, dat ondersteuning biedt bij de realisatie van onderzoeksprojecten. Dit rapport geeft een uitgebreide analyse van alle facetten van de wereldwinkel in Ede.
- [WereldWinkel](http://www.wereldwinkel.nl)
Wereldwinkels verkopen cadeauartikelen vanuit de gehele wereld. Ieder product is met zorg uitgezocht volgens eerlijke handelscriteria. Makers van de cadeaus verdienen een geregeld inkomen en krijgen ondersteuning bij het ontwikkelen van hun bedrijf. Op de website vind je veel informatie over eerlijke handel en de rol van wereldwinkels hierin.

- [Fair Trade : het verhaal achter Max Havelaar-koffie, Oké-bananen en Kuyichi-jeans](#)
Boek van Frans van der Hoff en Nico Roozen, 2001, Van Genneep, Amsterdam (312 pag), ISBN: 90-5515-315-x. Het verhaal achter de introductie van Max Havelaar-koffie, Oké-bananen en Kuyichi-jeans: overwonnen moeilijkheden, geboekte resultaten en kansen voor de toekomst. Dit boek is aan te vragen via de bibliotheek van Wageningen University.
- [Max Havelaar](#)
Uitgebreide informatie over de producten, de uitgangspunten en de handelsvoorwaarden van het Max Havelaar keurmerk

VAK: AARDRIJKSKUNDE - VWO - PROFIEL: CM, EM

57 – Natuurbescherming in ontwikkelingslanden

Beschrijving:

Natuurbescherming is een ver van je bed show voor de meesten van ons. De plekken waar de natuur beschermd moet worden, zijn vaak in Derde Wereld landen, aangezien er daar nog regenwoud, savanne, en bijbehorende diersoorten te vinden zijn. Maar wie moet die natuur dan beschermen, en wie draagt de gevolgen ervan? Is het de bedoeling dat westerse organisaties de lokale bevolking buitensluiten van een gebied wat beschermd moet worden, of is het de lokale bevolking zelf die het recht moet houden om hun land te gebruiken zoals ze willen? Het zijn zulke dilemma's die de wereld van de natuurbescherming behoorlijk verdelen. Wat vind jij ervan?

Net als ieder ander vakgebied wordt natuurbescherming ook beïnvloed door trends. We kennen de parken in Afrika, zoals Kruger park in Zuid Afrika, waarin een gebied wordt afgezet zodat de flora en fauna niet meer bedreigd wordt door menselijke invloeden. Op deze manier werd de natuur ook beschermd in koloniale tijden, en veel plezieroord voor de kolonisten van toen, zijn nu attracties voor toeristen van nu.

Maar er is ook een andere kant van natuurbescherming, de menselijke kant. Steeds meer natuurbeschermingsorganisaties proberen de lokale bevolking, die het land nodig heeft om te overleven met bijvoorbeeld landbouw, te betrekken bij het natuurbeschermingsproces. Dit blijkt een lastig proces te zijn, want hoe kun je mensen de natuur laten beschermen, als problemen als honger en armoede meespelen? De oplossing lijkt te zijn om ervoor te zorgen dat de lokale bevolking juist voordelen van natuurbescherming ondervindt, door bijvoorbeeld toeristen naar het gebied te trekken.

Het blijft echter de vraag of het werkelijk mogelijk is om mensen in te zetten voor de lange termijn doelen van natuurbescherming. Zelfs in eigen land blijkt dit lastig te zijn, waar natuur nog vaak moet wijken voor een woonwijk of industrie. Het is ook een morele kwestie, want is het de rol van het Westen, waar "echte natuur" ver te zoeken is, om de natuurgebieden in Derde Wereld landen te beschermen?

Bronnen:

- ***The Myth of Wild Africa: Conservation Without Illusion – Jonathan S. Adams & Thomas O. McShane***

Mooi geschreven boek wat kan dienen als een introductie in het natuurbeschermingsdebat. Door naar de geschiedenis van natuurbescherming te kijken wordt duidelijk dat mensen in Afrika altijd al met de natuur leefden, en dat de natuur dus niet iets is wat nu pas beïnvloedt wordt door mensen. Mensen zijn niet alleen het probleem, maar ook de oplossing.

- ***African Wildlife & Livelihoods: The Promise & Performance of Community Conservation – David Hulme & Marshall Murphree***

In dit boek worden de voor en nadelen van het betrekken van lokale gemeenschappen bij natuurbescherming besproken. Vooral de eerste hoofdstukken zijn handig, omdat die uitleggen hoe deze vorm van natuurbescherming ("community conservation") populair is geworden.

- <https://natuurwijzer.naturalis.nl/>
- www.wnf.nl

VAK: AARDRIJKSKUNDE - VWO - PROFIEL: CM, EM

58 – Ecotoerisme naar ontwikkelingslanden

Beschrijving:

Verre reizen, kennis maken met andere landen en volken en genieten van overweldigende natuur. Wie wil dat niet? Nederlanders staan bekend als zeer reislustig. Jaarlijks gaan miljoenen van ons voor langere of kortere tijd op pad; 0,8 miljoen landgenoten gaan elk jaar zelfs naar verre continenten zoals Afrika, Azië en Zuid-Amerika.

Nederlanders zijn niet de enigen die voor hun plezier op reis gaan. Er zijn nauwelijks plaatsen op de wereld waar het toerisme niet is doorgedrongen. De toeristische sector is een belangrijke bedrijfstak geworden waar-

in veel geld omgaat. Vanuit dit oogpunt lijkt het voor ontwikkelingslanden aantrekkelijk om de komst van buitenlandse toeristen te stimuleren. Dit levert immers inkomsten uit het buitenland op, waarmee de ontwikkeling van het land gestimuleerd en schulden afgelost kunnen worden. Steeds meer mensen zetten echter vraagtekens bij de positieve effecten van het toerisme in ontwikkelingslanden en het duurzame karakter ervan. Wie verdient er aan de toeristen? Wat betekent (massa) toerisme voor de natuurlijke omgeving en welke gevolgen heeft het voor de traditionele cultuur? De aanzet tot toeristische ontwikkelingen kan zowel van buitenaf, als van binnenuit komen. De invloed die de lokale gemeenschap heeft op de ontwikkelingen en de verdiensten die het toerisme hen oplevert, is afhankelijk van wie het voortouw heeft bij deze ontwikkeling: buitenlandse touroperators of de lokale bevolking. Bovendien veranderen toeristische plaatsen voortdurend van karakter en verandert ook het type toeristen dat ze aantrekken. De effecten die het toerisme heeft op de lokale gemeenschap en hun leefgebied zijn daarom per toeristische ontwikkelingsfase anders.

Vragen voor je werkstuk

- Welke typen toeristen zijn er te onderscheiden en wat is hun ruimtelijk gedrag?
- Wat houdt ecotoerisme precies in en waar vinden we hier voorbeelden van? Is ecotoerisme eigenlijk wel aantrekkelijk voor de 'gemiddelde' toerist?
- Zijn ontwikkelingslanden gebaat bij toerisme en in het bijzonder bij ecotoerisme? Wat levert het op, wat is de keerzijde van toeristische ontwikkelingen in economisch, cultureel en milieukundig opzicht?
- Aan welke voorwaarden moeten toeristische ontwikkelingen voldoen willen ze ook fungeren als motor voor ontwikkeling?

VAK: AARDRIJKSKUNDE - VWO - PROFIEL: CM, EM

59 – Beeldvorming van ontwikkelingslanden in het nieuws

Beschrijving:

Veel Derde Wereldlanden komen pas in het nieuws als er natuurrampen of oorlogen zijn. Het beeld van Afrika als eeuwig probleemgebied staat ook vaak centraal in de televisiespotjes van ontwikkelingsorganisaties. Naast dit soort berichtgeving zie je op televisie in natuur & safari documentaires een ander, meer geïdealiseerd Afrika.

Het beeld dat wij van andere landen hebben, is vaak zeer eenzijdig. Dat geldt vooral voor Derde Wereldlanden. De media spelen hierin een belangrijke rol. Het 'wereldbeeld' dat naar voren komt in onze nieuwsuitzendingen is veelal een eenzijdig 'eurocentrisch' beeld. Onbewust gaat het om een bevestiging van het beeld dat de westerse wereld 'beter' is dan de rest van de wereld. Omdat de westerse berichtgeving wereldwijd dominant is, leren zelfs andere volken zichzelf en hun burens te zien door onze ogen.

Mogelijke vragen voor je werkstuk:

- Hoeveel aandacht besteden de landelijke kranten aan de Derde Wereldlanden?
- Welke Derde Wereldlanden (werelddelen) komen vooral in het nieuws en waarom?
- Wat zijn belangrijke onderwerpen over Derde Wereldlanden?
- Hoe wordt verslag gedaan van dit soort nieuws en komen ook mensen uit die landen aan het woord?

Bronnen:

- Beneker, T. (2000). Een interview met Jaap van Ginneken: 'Ons wereldbeeld is niet het enige echte'. In: Geografie Educatief, vierde kwartaal.
- Hornis, W. & J. van der Vet (2000). Westerse kranten over overstromingen in Mozambique. In: Geografie Educatief, vierde kwartaal.
- Kussendrager, N. (1999). Kinderen, krijgers en kannibalen. Beeldvorming over Afrika. In: Geografie, 3/april.

VAK: AARDRIJKSKUNDE - VWO - PROFIEL: CM, EM

60 – Onderwijs in conflictgebieden - Leren voor vrede en veiligheid

Beschrijving:

De leiders van 189 landen hebben in 2000 de Millennium Ontwikkelingsdoelen opgesteld. Deze moeten ervoor zorgen dat de wereldwijde armoede in 2015 gehalveerd zal zijn. Eén van die doelen stelt, dat alle jongens en meisjes basisonderwijs moeten volgen. Overal ter wereld, maar vooral in conflictgebieden, geldt onderwijs als een belangrijke voorwaarde voor vrede, veiligheid en ontwikkeling. Nog steeds gaan 70 miljoen kinderen niet naar school. De helft daarvan leeft in oorlogsgebieden, waar schoolgebouwen dikwijls gebombardeerd worden, leraren gevlucht zijn, of ouders het te riskant vinden om hun kinderen naar school te sturen. Verschillende instanties proberen de situatie van het onderwijs in oorlogsgebieden te verbeteren. Met dit thema ga je de problematiek van onderwijs in conflictgebieden onderzoeken vanuit het perspectief van leerling(en), leraren, hulporganisaties, of de Nederlandse overheid.

Goed onderwijs is de basis voor sociale en economische ontwikkeling en participatie in de complexe, gemon-

dialiseerde wereld van vandaag. In conflictgebieden is goed onderwijs een luxe die vaak ontbreekt. Regelmatig zijn schoolgebouwen het doelwit van bombardementen, slaan leraren en leerlingen op de vlucht, of durven ouders het om veiligheidsredenen niet aan om hun kinderen naar school te sturen. Toch is het juist in landen als Irak en Afghanistan van groot belang om kinderen en jongeren onderwijs aan te bieden: zo doen zij de kennis en vaardigheden op om een uitweg te vinden uit langdurige conflictsituaties, en krijgen ze de kans om zelf een vreedzame toekomst op te bouwen.

Verschillende organisaties en actoren spannen zich in om het onderwijs in conflictgebieden te verzorgen en te verbeteren. Het meest bekend zijn UNICEF en Save the Children. Maar ook de Nederlandse overheid draagt haar steentje bij, net als diverse (lokale en internationale) ontwikkelingsorganisaties en kennisinstituten. Het is interessant om te kijken hoe deze actoren het probleem van onderwijs en conflict aanpakken.

Bronnen:

- <https://www.savethechildren.nl/>
- <https://www.unicef.nl/>
- <https://www.warchild.nl/>
- <https://inee.org/>

VAK: AARDRIJKSKUNDE - VWO - PROFIEL: CM, EM

61 – Malaria begint waar de weg eindigt

Beschrijving:

Malaria is een ernstige infectieziekte die in de tropen verantwoordelijk is voor 300-500 miljoen ziektegevallen per jaar. Jaarlijks overlijden er naar schatting 1,5 tot 2,7 miljoen mensen aan malaria. Het merendeel bestaat uit Afrikaanse kinderen onder de vijf jaar. Malaria wordt veroorzaakt door een parasiet, die door de steek van een besmette vrouwelijke mug van mens tot mens wordt overgebracht. Westerlingen die naar landen gaan waar malaria heerst, kunnen zich wapenen tegen de ziekte door profylaxe te slikken en muggensticks en klamboes mee te nemen. Wanneer ze toch malaria oplopen, kunnen ze medicijnen kopen om weer beter te worden. Veel mensen die in de tropen wonen, hebben helaas geen geld voor medicijnen of klamboes. Bovendien staat de gezondheidszorg in veel tropische landen nog in de kinderschoenen. De infrastructuur van veel van deze landen is vaak niet genoeg ontwikkeld, waardoor veel mensen van de buitenwereld afgesloten zijn. Malaria is dus vooral een armoedeziekte.

Bronnen:

- [Wageningen University](#)
De leerstoelgroep entomologie aan Wageningen University doet onderzoek naar malaria. Dit onderzoek is voornamelijk gericht op de interacties tussen muggen en hun gastheren en de biologische bestrijding van muggen. Kijk bij 'Onderzoek' (Engelstalige versie) bij Willem Takken, een bekende naam in malariaonderzoek.
- [Malaria en de mug?](#)
Op deze website staan een aantal links naar Engelstalige websites van organisaties die zich met malaria onderzoek bezighouden. Sommigen zijn vooral gericht op de genetische verschillen tussen verschillende malaria muggen, anderen meer op het malaria risico in verschillende gebieden of het onderzoek naar een vaccin.
- [Sensory and behavioural responses of the malaria mosquito Anopheles Gambiae to human odours](#)
Een proefschrift van een promovendus die hiermee promoveerde aan Wageningen University bij entomologie. Het kan zijn dat deze tekst moeilijk te begrijpen is aangezien hij in wetenschappelijk Engels geschreven is.
- [De Wereld Gezondheidsorganisatie](#)
Deze Engelstalige website van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) geeft algemene informatie over malaria, de risico's, de behandeling en de sociaal-economische gevolgen van de ziekte. De WHO brengt ook regelmatig rapporten uit over malaria. Klik bij 'Publications' bijvoorbeeld op [World Malaria Report 2009](#), voor meer informatie over de controle van malaria.
- [Research and Training in Tropical Diseases \(TDR\)](#)
De 'Special Programme for Research and Training in Tropical Diseases (TDR)' is een wereldwijd onafhankelijk samenwerkingsprogramma van organisaties die zich bezighouden met de strijd tegen ziektes in (kans)arme gebieden.
- [Centers for Disease Control and Prevention](#)
Het 'Centers for Disease Control and Prevention' informeert reizigers over ziektes waarvoor ze in verschillende landen moeten oppassen. Daarnaast vind je er ook algemene informatie over verschillende ziektes.
- [European Malaria Vaccin Initiative](#)
EMVI heeft als doel het malaria onderzoek in Europa te versnellen door wetenschappers en beleidsmakers, die zich met malaria bezighouden, met elkaar in contact te brengen.

- [Malaria Foundation International](#)
MFI is een non-profit organisatie die malaria wil bestrijden. Ze richt zich voornamelijk op de gezondheids, economische en maatschappelijke aspecten van de ziekte. De organisatie probeert de bewustwording van de ziekte te verhogen door het ontwikkelen van onderwijs en trainingsprogramma's. De website geeft ook inzicht in de kosten die malaria met zich meebrengt.
- [Koninklijk Instituut voor de Tropen](#)
Het Koninklijk Instituut voor de Tropen heeft veel informatie over malaria. Het is natuurlijk het leukst om het Tropenmuseum in Amsterdam te bezoeken. Op hun website is echter ook veel informatie over malaria te vinden.
- [Natuur en Techniek](#)
Natuur & Techniek, 2000, jaargang 68, afl. 7/8
Dit themanummer over malaria bevat een serie artikelen die samen een goed beeld geven van de verschillende aspecten van de ziekte. Deze uitgave van Natuur & Techniek is op te vragen bij de bibliotheek van Wageningen University.

VAK: AARDRIJKSKUNDE - VWO - PROFIEL: CM, EM

62 – Dubbele voedselproductie en gehalveerde milieudruk in 2050

Beschrijving:

De huidige trend voor duurzame productie en ontwikkeling komt niet uit de lucht vallen: het is weldegelijk zo dat grondstoffen opraken en de druk op ecosystemen toeneemt. Door gecombineerde effecten van populatiegroei, sterke groei van inkomens en verstedelijking is berekend dat naar verwachting de wereldwijde vraag naar voedsel in 2050 verdubbeld zal zijn. De wereldbevolking zal dan toegenomen zijn tot zeker 9 miljard mensen, waar de teller nu op 6 miljard staat. Er zal dus fors geïnvesteerd moeten worden in de landbouwsector om de benodigde voedselproductie te halen.

Naast de oprukkende verstedelijking is er sprake van globalisering en zal de druk op ecosystemen en grondstoffen een maximum bereiken. Daarom is het ook van belang te blijven kijken naar de milieudruk. Tussen nu en 2050 zal de mondiale emissie van CO₂ naar verwachting met tenminste 50% toenemen. Maar om te zorgen voor een stabilisatie van de concentraties broeikasgassen in de atmosfeer zal de mondiale emissie juist moeten halveren ten opzichte van het huidige niveau. Het doel is dus in 2050 een dubbele voedselproductie met een gehalveerde milieudruk.

Daarbij moet ook rekening gehouden worden met allerlei afspraken over de toekomst die al eerder gemaakt zijn door verschillende landen en internationale organisaties. Zo dienen economieën in ontwikkelingslanden een kans te krijgen en moeten de millenniumdoelstellingen worden gehaald.

Om in 2050 de wereld op een verantwoorde manier te voeden zullen de grootste stappen zeer waarschijnlijk gemaakt worden op het platteland van Afrika. Als de boeren daar gebruik kunnen maken van modernere technologieën, geld kunnen lenen en sparen en lokale markten kunnen bereiken via goede wegen, is een wereld zonder honger al iets dichterbij. Daarbij zal alle productie efficiënt en duurzaam moeten, om een zo laag mogelijke milieudruk te kunnen realiseren.

VAK: AARDRIJKSKUNDE - VWO - PROFIEL: CM, EM

63 – Biologische landbouw = duurzame landbouw?

Beschrijving:

Biologisch is logisch? Ondanks mediacampagnes, beleidsnota's en veel inzet van betrokkenen blijft de biologische landbouw maar een kleine sector. Je kunt je dan ook afvragen of deze vorm van landbouw toekomst heeft en of het wel zo logisch is als Postbus 51 ons wil doen geloven: het verschil tussen gewone en biologische producten is nauwelijks te proeven en als het al zichtbaar is, dan is het vaak omdat biologische producten licht beschadigd zijn (denk aan plekken op appels) en ze zijn vaak een stuk duurder. Als onderdeel van onderzoek naar verduurzaming van de landbouw is gezocht naar verklaringen voor de marginale positie van de biologische landbouw hierbinnen en oorzaken voor het niet overstappen naar biologische productie door boeren.

Biologische landbouw = duurzame landbouw?

Biologische landbouw betekent het produceren van landbouwproducten zonder chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest en het wordt gezien als het alternatief voor de problemen die de gangbare (= niet biologische) landbouw zou veroorzaken: aantasting van natuur, milieu en biodiversiteit. Wetenschappelijk gezien is het zo zeker nog niet dat biologische landbouw wel een echte oplossing is voor de problemen, maar het mag zich in de warmte van de positieve aandacht koesteren.

Het vraagstuk van de verduurzaming van de landbouw is vanuit een milieu en maatschappelijk oogpunt een interessante: zolang we niet van lucht en licht kunnen leven, zullen we gebruik moeten maken van de producten die de landbouw ons levert. Zowel bij de overheid, de markt als de samenleving zijn initiatieven te vinden

die bijdragen aan deze verduurzaming. Het probleem is dat deze verduurzaming tot op heden maar langzaam verloopt; gedreven door (milieu)wetten en consumentenacties passen boeren hun productiewijze aan aan de laatste inzichten. Tegelijkertijd moeten ook zij zich vormen naar de wetten van de markt en 'duurzaam' produceren betekent bijna altijd dat de kostprijs hoger wordt (hoewel dit wellicht de enige 'eerlijke' prijs is). De overgang naar duurzame landbouw geeft daarom een goed inzicht in de verwevenheid van maatschappij, economie en milieu en de problemen die daarmee samenhangen.

Bronnen:

- www.bionext.nl

Geschiedenis

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM
64 - Thema: Nederland (en Rotterdam) in de Tweede Wereldoorlog
Beschrijving: Welke gevolgen had de Tweede Wereldoorlog voor het leven in Nederland? Hoe heftig werd er gevochten? Wat vonden de Nederlanders van de Duitsers, en hoe keken ze tegen Joden aan? Wat waren met name voor Rotterdam de gevolgen van W.O. 2? Dat zijn maar een paar van de vele vragen die je jezelf kunt stellen bij het onderzoeken van het leven in Nederland tijdens de Tweede wereldoorlog. Gebruik hierbij zoveel mogelijk kranten, tijdschriften en interviews (bijvoorbeeld met oudere familieleden).
Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM
65 - Thema: De Pest
Beschrijving: De pest is misschien wel de meest dodelijke en verschrikkelijke ziekte die Europa ooit geteisterd heeft. In de 14 ^e eeuw heeft het in vier jaar aan eenderde van de bevolking het leven gekost. Onderzoek de aard (wat voor ziekte is het?), het ontstaan en de verspreiding van de Pest in Europa, en beschrijf welke invloed de ziekte had op het leven in de Middeleeuwen. Zie je verbanden met moderne epidemieën, zoals corona?
Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM
66 - Thema: Het oude Egypte
Beschrijving: Al ver voor onze jaartelling bestond er in Egypte een bloeiende maatschappij met enorme tempels en rijke kunst. Zonder de Nijl had deze maatschappij niet kunnen bloeien, dus wie de Nijl beheerste, beheerste het hele land. De Egyptische farao werd dan ook beschouwd als een god. Het geloof en het leven na de dood namen in het Oude Egypte een centrale plaats in, zoals je kunt zien aan de gigantische grafmonumenten en rijkversierde sarcofagen. In dit onderzoek kun je je bijvoorbeeld richten op de positie van de farao en de invloed van spraakmakende farao's, of de rol van de dood en het leven na de dood in het Oude Egypte.
Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM
67 - Thema: Nederland in de jaren 60
Beschrijving: De eerste vijftien jaar na de Tweede Wereldoorlog stonden in het teken van de wederopbouw van het land. De schade veroorzaakt door de oorlog moest worden hersteld. Dit hield de mensen sterk bezig. De jaren vijftig waren een tijd van hard werken, soberheid en niet zeuren. De welvaart nam eerst langzaam, daarna snel toe. In de jaren zestig was er voor het eerst sprake van welvaart. Mensen en vooral jongeren krijgen meer geld en meer tijd te besteden. Men gaat zich afzetten tegen de bevoogding van de oudere generatie en dat leidt tot de opkomst van de tot dan toe bijna onbekende jeugdcultuur. Er ontstaan onder invloed van de 'protestgeneratie' nieuwe opvatting op het gebied van onder andere. Gezag, opvoeding en seksualiteit. Het was een opwindende tijd!
Bronnen: boeken, films, muziek, kranten

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/WWO - PROFIEL: CM, EM

68 - Thema: Rotterdam in de Gouden Eeuw

Beschrijving:

Dat Amsterdam rijk is geworden door de handel in de Gouden Eeuw, zie je vandaag nog aan de vele patriciërshuizen langs de grachten. Maar hoe zit dan met Rotterdam?

Onderzoek wat de functie en positie was van Rotterdam in de Gouden Eeuw. Hoe zag de stad er toen uit? Wie bestuurden de stad? Welke politiek werd er bedreven? Wat werd er verhandeld? Zijn er nog overblijfselen uit die tijd te vinden? Zo ja, wat dan? Beschrijf de geschiedenis van enkele karakteristieke panden, hun bouwers, bewoners en gebruikers.

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/WWO - PROFIEL: CM, EM

69 - Thema: Hekserij en heksenvervolging

Beschrijving:

Al sinds de prehistorie houden mensen zich bezig met verschillende vormen van magie en hekserij. Maar wat is magie nu eigenlijk, en waarom reageerde de Christelijke kerk hier in de Middeleeuwen en renaissance zo heftig op, door zoveel heksen te vervolgen? Onderzoek hekserij en de vervolging ervan in deze periode, en beschrijf de beschuldigingen vanuit de kerk. In hoeverre waren deze beschuldigingen terecht?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/WWO - PROFIEL: CM, EM

70 - Thema: Slavernij door de eeuwen heen

Beschrijving:

Sinds er zoiets bestaat uit een elite bestaat er ook zoiets als een onderlaag van de maatschappij. Bij de Egyptenaren en Romeinen kon je in slavernij belanden als je een misdaad had gepleegd of als krijgsgevangene naar een vreemd land werd meegenomen. Veel Europese landen kochten slaven over van inheemse vorsten en namen hen mee naar plantages aan de andere kant van de oceaan. In veel culturen was slavernij zelfs erfelijk en kon je als slaaf worden geboren. Hoe een slaaf werd behandeld hing volledig af van zijn meester en de wetten die ergens golden. Pas in de laatste twee eeuwen is het verschijnsel langzaam verdwenen. Onderzoek de motieven voor slavernij en de positie van slaven in de maatschappij door de jaren heen, of kies een bepaalde tijd of cultuur waar je je op richt.

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/WWO - PROFIEL: CM, EM

71 - Thema: De belangrijkste ontwikkeling in de geschiedenis van de mensheid

Beschrijving:

Noah Yuval Harari is een van de meest invloedrijke schrijvers en denkers in de 21^e eeuw. Hij schreef het boek "Sapiens", waarin de ontwikkeling van de mens in grote stappen beschreef. Hij legde daarin uit wat hij zag als de belangrijkste stappen die de mens in zijn korte bestaan heeft gezet. Nu is het aan jou: wat is naar jouw visie de belangrijkste ontwikkeling geweest in de geschiedenis van de mensheid? Door welke uitvinding, verandering of gebeurtenis is de menselijke maatschappij het meest ingrijpend gevormd? Onderbouw jouw visie met wetenschappelijke argumenten en schets de veranderingen die de ontwikkeling die je hebt gekozen teweeg heeft gebracht. Beschrijf de oorzaken maar ook de gevolgen en dus de invloed van deze ontwikkeling op de mensheid.

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

72 - Thema: Geheime sektes in de oudheid

Beschrijving:

In de Griekse en Romeinse Tijd was er in het Middellandse Zeegebied sprake van een pluriforme samenleving. De Romeinen veroverden bijvoorbeeld een groot en machtig rijk en verspreidden de Griekse en de Romeinse cultuur onder de lokale bevolking. Overal in het Romeinse Rijk werden tempels gebouwd om de Griekse en Romeinse goden te eren. Als de Romeinen echter tempels ontdekten van populaire lokale goden van de volkeren die ze hadden onderworpen, was het niet ongewoon dat ze ook die goden overnamen en tot in Rome gingen vereren. Zo ontstond er in de Grieks-Romeinse wereld een groot aanbod aan goden en cultussen. Elke god kreeg vaak een eigen achterban, met priesters en gelovigen die speciaal naar de tempel van die god of goden kwam. Sommige van deze godencultussen ontwikkelden zich tot heuse sektes met inwijdingsrituelen en geheime bijeenkomsten, waarbij je pas de geheimen van het geloof en van de god te weten kon komen als je al was ingewijd. Een van die sektes van het Christendom, maar er waren er nog veel meer, zoals de cultus van Mithras. Als je dit thema kiest, verdiep je dan in een van deze mysterieculen en beschrijf bijvoorbeeld hoe deze ontstond, op welke manier men werd ingewijd en wat nou precies de mysteries van deze cultus waren.

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

73 - Thema: Mythologie als basis voor normen en waarden

Beschrijving:

In de 10^e klas volg je de periode Oude Culturen, waarbij de grote oude beschavingen van onder andere Griekenland, het Midden-Oosten en Azië worden behandeld. Elke van deze beschavingen heeft zijn eigen mythen, waarvan er een werd behandeld in de les. De mythologie van een oude beschaving vormde een belangrijk onderdeel van het geloof en dus de plaatselijke cultuur. Elk van deze mythen bevat een belangrijke boodschap en een wijze les, vaak ook een verklaring voor een cultureel of natuurlijk fenomeen. Door deze mythen te bestuderen en te verbinden met onze kennis over de maatschappij in deze beschaving, kunnen we veel leren over hoe de mensen in die tijd dachten en vooral ook waarom ze daar zo over dachten. De mythologie is dus de spiegel van de menselijke geest. Je kiest een van de oude beschavingen en koppelt een aspect van die beschaving aan de verhalen die in deze beschaving werden verteld. Ook zou je een belangrijk thema in het leven kunnen kiezen en vergelijken hoe dat in de mythologie van verschillende culturen terig te zien is. Hoe denken deze culturen bijvoorbeeld over het leven na de dood? Wat zijn de eigenschappen van een echte held? Hoe moet je op de juiste manier leven?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

74 - Thema: Muziek als betoog in de geschiedenis

Beschrijving:

Na de Tweede Wereldoorlog raakt de geschiedenis en de westerse cultuur in een stroomversnelling. Er is veel schade geleden en grote delen van Europa moeten opnieuw worden opgebouwd. Tegelijk ontstaan er steeds grotere spanningen tussen het communistische oostblok en het kapitalistische westblok. De angst dat er een wereldwijde kernoorlog zal uitbreken wordt steeds reëler. Na een periode van hard zwoegen herstelt de economie zich aan het einde van de jaren '50 en een periode van grote welvaart breekt aan. Door deze welvaart en de ontwikkeling van massamedia (radio, TV) komen jongeren in aanraking met andere normen en waarden, maar ook met gebeurtenissen in andere delen van de wereld. Niet alleen hebben deze jongeren de neiging zich te verzetten tegen de ouderwetse normen en waarden van hun ouders, maar ook tegen wat ze om hun heen zien gebeuren. Doordat nieuws zich snel verspreidt en jongeren letterlijk kunnen zien welke misstanden ergens anders gebeuren, gaan jongeren zich emanciperen en vormen ze zich een mening over politiek en oorlogen. Deze jongeren noemen we de protestgeneratie. Een van de manieren om hun protest te laten horen is via de muziek die zij maakten. Deze protestsongs waren vaak een betoog tegen oorlog, voor saamhorigheid en een roep om verandering. Wie behoorden tot deze protestgeneratie? Waarom gingen zij muziek maken en wat wilden zij met hun muziek overbrengen?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

75 - Thema: Kunst en symboliek als machtsmiddel

Beschrijving:

In de 20^e eeuw werd kunst vaak gezien als een doel op zich. Een streven naar schoonheid of het vorm geven aan de eigen creativiteit. Dat is echter lang niet altijd zo geweest. In lang vervlogen tijden werd kunst vooral gemaakt om rijkdom te tonen of goden te vereren. In de Gouden Eeuw zagen kunstenaars in de Republiek zichzelf vaak als ambachtslieden die op naar wens schilderden wat van ze werd gevraagd, als de klant maar betaalde. Vorsten huurden regelmatig kunstenaars in, niet alleen om zich te laten vereeuwigen op een schilderij, maar ook om in hun paleizen hun rijkdom en macht te laten zien: kunst werd een statussymbool. Met de juiste symboliek in een schilderij kon de vorst een bepaalde boodschap uitdragen en het volk overtuigen van zijn faam en glorie.

In de 20^e eeuw kreeg het beïnvloeden van de kijker via kunst een nieuwe dimensie. Dictators als Hitler en Stalin gebruikten de kunst om het volk te overtuigen van hun ideologie. Er werden vakbonden voor kunstenaars opgericht, aangestuurd door de overheid, zodat het volk ook bij alle kunst die zij zagen werden geïndoctrineerd. Herkenbare symbolen werden in totalitaire systemen gebruikt om de principes van de partij of de grote leider over te brengen: denk aan het hakenkruis of de hamer en sikkel. Waarom kozen vorsten en leiders ervoor om kunst te gebruiken om invloed op het volk uit te oefenen? Welke kunst werd er gemaakt in opdracht van die leiders en hoe moest dit bijdragen aan het indoctrineren van de bevolking?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

76 - Thema: Wie is Rudolf Steiner en waar staat hij voor?

Beschrijving:

Antroposofie, Theosofie of andere negentiende of twintigste-eeuwse filosofie of esoterie.

In de oudheid ontstonden er reeds zogenaamde mysterie cultussen. Speciale religieuze bijeenkomsten alleen voor ingewijden. Gedurende de lange eeuwen Christendom in Europa in de middeleeuwen verloren dit soort sektes veel volgers of verdwenen helemaal om vervolging te voorkomen. Met de komst van de renaissance en later de verlichting kwam er in Europa echter weer hernieuwde aandacht voor ander religieus gedachtengoed wat aansloot bij de christelijke religie, maar ook een duidelijk andere spirituele benadering van het leven zocht. Kabbala, vrijmetselarij, hermetisme etc. In de 18^e en 19^e eeuw maakte hermetisme, kabbala ook plaats voor nieuwe bewegingen zoals de Theosofie waar onze antroposofie dan weer vanaf komt. Later in de 20^e eeuw zocht men nog verder en werden oude heidense tradities en antichristelijke sentimenten opgezocht in neo-paganisme, satanisme en Wicca. Hoe ontstonden deze bewegingen? Wat voor kijk hebben zij op de wereld? In hoeverre heeft dat de antroposofie beïnvloed? Wat betekent dat voor de vrije school?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

77 - Thema: Terrorisme is niks nieuws, maar onze kijk erop wel.

Beschrijving:

Vandaag de dag heerst het beeld dat terrorisme iets is van de laatste tijd en dat het (bijna) altijd iets te maken heeft met moslim extremisme. Wetenschappelijk is dit onzin, pas sinds enkele decennia is deze focus zozeer gaan liggen op religieus geweld. Sommige historici noemen het schrikbewind van Robespierre tijdens de Franse revolutie: 'De Terreur' als het eerste voorbeeld van een gewelddadige of zwaar schadelijke daad om politiek of religieus motief (een losse definitie van het woord terrorisme). Anderen wijzen naar de extreemlinkse, Russische Narodnaja Volja als eerste terroristische groepering. Sinds het begin van de negentiende eeuw zijn eendeloos veel daden en groeperingen terroristisch genoemd. Wat deze groepen allemaal verbindt, is dat ze allemaal tegenstanders zijn van het regerende systeem. Een voorstander van zo'n groepering noemt zichzelf vaak een vrijheidsstrijder, geen terrorist. Waren de verzetsbewegingen tijdens de tweede wereldoorlog terroristisch?

Wat is terrorisme? Waarom is het zo verbonden geraakt met moslim extremisme? Wat voor interessante groeperingen uit het verleden zijn er te belichten?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

78 - Thema: De keerzijden van de hippietijd

Beschrijving:

Misstanden bij de geheime politie, zelfmoordhippies en gewelddadige protesten in het westen.

In ons algemeen beeld van de jaren '60 en '70 denken we aan een prachtige tijd voor jongeren en de westerse maatschappij. De koude oorlog woedde, maar verder ging het lekker met de welvaart en de vrijheid in het westen. Fout geantwoord. Onder druk van de koude oorlog overtraden de CIA, FBI, MI5 en MI6 menig internationaal recht en regel. LSD loslaten in kraakpanden. Een moordpoging op Fidel Castro of een coup plegen in Iran, dit zijn slechts enkele voorbeelden.

In 68 braken, naar aanleiding van de dood van Martin Luther King heftige rellen uit in meerdere Amerikaanse steden. Deze opstanden waren zo heftig dat een aantal grote steden compleet ontwricht raakten en het leger er aan te pas moest komen om de onrust tegen te houden.

Charles Manson en Jim Jones zijn twee beruchte namen in de Amerikaanse geschiedenis terwijl ze in Nederland zo goed als vergeten zijn. Beide mannen leidde een groep goedgegelovige hippies tot een vreselijk einde. Charles Manson leidde een kleinere groep die onder andere een paar beroemde Hollywood persoonlijkheden vermoorde omdat ze daarmee dachten een rassenoorlog te ontketenen. Jim Jones leidde een groep van uiteindelijk 900 mensen die zich als een cult om hem heen vormde. Na een moord op een Amerikaanse beleidsmaker pleegde deze volledige groep moord-zelfmoord. De gebeurtenis met de meeste Amerikaanse doden in een keer tot de aanslagen op de twin towers van 2001.

Hoe kunnen dit soort gebeurtenissen plaatsvinden in de welvaart en weelde van de 60's en 70's? Of hebben ze daar juist iets mee te maken? Wat deed de koude oorlog en welvaart met de VS (en het VK)?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

79 - Thema: De schaamte van het Britse Rijk: het koloniaal verleden verwerken

Beschrijving:

Misstanden en beeldvorming omtrent het koloniaal verleden van het Verenigd Koninkrijk.

Sinds het begin van het koloniale tijdperk ontwikkelde Engeland en later het Verenigd Koninkrijk zich tot één van de belangrijkste veroveraars van overzeese gebieden. In de eerste eeuwen ging het vooral om handel, maar vanaf het begin van de 18e eeuw werd steeds meer gebied opgeëist en ingelijfd bij het zogenaamde 'Britse Rijk'. Als alle gebieden bij elkaar werden opgeteld bezat de Britse Staat het grootste rijk wat de wereld ooit heeft gezien. Dit rijk werd echter veroverd met weinig oog voor de rechten van inheemse volkeren. In Noord-Amerika, Afrika, Australië, India en Pakistan zijn tientallen miljoenen mensen gestorven als resultaat van deze veroveringen. Miljoenen slaven zijn verhandeld, steden verwoest en hele bevolkingen verplaatst. Ondanks al deze narigheden kijken veel Britten trots terug naar het Britse Rijk. Waar Nederlanders vaak schaamte voelen ten opzichte van Indonesië en Belgen ten opzichte van Congo, om maar niet te spreken van de schaamte van Duitsers omtrent de tweede wereldoorlog, lijkt het schaamte van de Britten angstvallig afwezig. Wat schuilt hierachter? Waren de misstanden normaal voor die tijd? Was het rijk zo groot dat trots de schaamte overschaduwde? Waar onze koning publiekelijk excuses aanbied aan Indonesië, is het vandaag de dag nog een lopende discussie onder Britse politici: moeten we ons niet vooral trots voelen over ons koloniaal verleden?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM**80 - Thema: Het vergeten oosten.****Beschrijving:**

Wanneer je leert over de geschiedenis van Europa in de geschiedenislessen leer je vooral de geschiedenis van West-Europa en in mindere mate Zuid-Europa, maar eigenlijk ontbreekt Oost-Europa totaal uit dit plaatje totdat het een speelbal wordt van de Fascistische en Communistische superstaten van de twintigste eeuw. Wie waren de Kievan Rus, de oorsprong van Rusland en Oekraïne? Hoe zit het met het ontstaan en constant verdwijnen en weer herrijzen van Polen? Polen verloor 17% van zijn bevolking tijdens de tweede wereldoorlog, dat is procentueel meer dan welk land ook, waarom horen we hier niet meer over? Waarom werden Oekraïners massaal ingezet als schoktroepen en knokploegen van de Nazi's? Pruisen, het huidige Kaliningrad (nu deel van Rusland) is een stuk land dat ooit geregeerd werd door een ridderorde en soort van het huidige Duitsland heeft gecreëerd, hoe zit dat? Waarom spreken de Hongaren zo'n ontzettend rare taal die niks te maken heeft met de talen van de omliggende landen (ze noemen zichzelf ook helemaal geen Hongaren maar Magyar), waar komen die Hongaren eigenlijk vandaan? Waarom is Oekraïne een apart land van Rusland? Waar komen al die landen in de Balkan vandaan, Wat is Joegoslavië en waar is het naartoe? Oost-Europa is deel van Europa, maar wordt vergeten door of leeft op gespannen voet met de baasjes in West-Europa. Al deze onbeantwoorde vragen hierboven geven aan hoe weinig wij er (waarschijnlijk) over weten. Daar gaan jullie verandering in brengen.

Bronnen:**VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM****81 - Thema: Is de rol van de vrouw onderbelicht in de Geschiedenis?****Beschrijving:**

Ook vroeger bestond de helft van de mensen uit vrouwen. Toch hebben ze een bescheiden plaats in onze geschiedenisboeken. Maar neem nu de zeventiende eeuwse schilder Judith Leyster die als eerste vrouw toetrad tot het schildersgilde van Haarlem, zoals alle gildes in die tijd een mannenbolwerk. Of Hildegard van Bingen, een multi-talent uit de 11^e eeuw, onder meer van belang voor de ontwikkeling van de muziek. En waarom worden er nog steeds straten vernoemd naar onbeduidende (mannelijke) ambtenaren als je ook kunt wonen in de Laan van Cleopatra? De vrouw in de geschiedenis was er altijd al. En ze wil gezien worden.

Bronnen:**VAK: GESCHIEDENIS NM- HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM****82 - Thema: Franco: Een Europese dictator uit de 20ste eeuw.****Beschrijving:**

In 1936 begon de Spaanse Burgeroorlog. Uiteindelijk zou generaal Franco de troepen van de linkse, gekozen regering verslaan. Met behulp van Nazi-Duitsland en het fascistische Italië van Mussolini. Pas in 1975 zou er een einde komen aan de dictatuur van Franco.

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS, MENS & MAATSCHAPPIJ - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

83 - Thema: Vluchtelingen in Europa, een eeuwenoud probleem

Beschrijving:

Een kijk op de huidige problemen die ontstaan tussen vluchtelingen en de EU en/of een vergelijking van en kijk op verhalen over vluchtelingen uit het verleden.

De huidige 'vluchtelingencrisis' van de EU is geen nieuw verschijnsel. Sinds het begin van de mensheid zijn volkeren op reis of de vlucht geweest. De eerste mensen die uit Afrika naar Europa en Azië reisden, Joden die Egypte uit vluchten, Germaanse volkeren op de vlucht voor de Hunnen, De grote volksverhuizingen van de vroege middeleeuwen, De migratie van Angelen, Saksen, Denen en Normandiërs naar Groot Brittannië, de Ostsiedlung van de Duitsers of de Scandinaviërs in Rusland: er zijn eindeloos veel voorbeelden te noemen. Echter met het ontstaan van de 'Natiestaat' (één volk in één land) in de 19e eeuw zien we dat men anders is gaan kijken naar reizende volkeren. Er zijn ook in de 19e en twintigste eeuw veel voorbeelden te vinden van 'succesvolle' migratie zoals Ierse vluchtelingen in de VS, Joodse vluchtelingen in Groot Brittannië, Vietnamese vluchtelingen in West-Europa en de VS, maar vaak leiden migratie patronen in de moderne tijd tot veel spanning. Marokkanen, Syriërs of Afghanen hebben het niet makkelijk in Nederland bijvoorbeeld en oorlogsvluchtelingen worden niet breed ontvangen, maar juist tegengehouden bij de grens van Europa onder erbarmelijke omstandigheden. Een kijk op problematische migraties uit het verleden is ook mogelijk. Veel van bovengenoemde migraties gingen gepaard met oorlog. Wat veroorzaakt deze spanningen? Wat drijft men om te vluchten uit eigen land? Wat vinden denkers, ideologieën en tijdgenoten van migratie?

Bronnen:

VAK: KUNST–MUZIEK, GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM

18 - Thema: Muziekgeschiedenis: de erfenis van de Middeleeuwen

Beschrijving:

Hoe vinden we deze erfenis terug in de hedendaagse muziek?

Wat betekende muziek in de Middeleeuwen? Wat vinden we er nu nog van terug in hedendaagse muziek? Wat is de invloed op mij als muzikant en muzikliefhebber? Welke maat- en toonsoorten kende men? Gaat het spelen van middeleeuwse muziek anders dan het spelen van hedendaagse muziek? Compeer je eigen 'middeleeuwse' muziekstuk.

Bronnen:

Mens en Maatschappij

VAK: MENS EN MAATSCHAPPIJ - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

84 - Thema: Wereldbeschouwing en spiritualiteit

Beschrijving:

De wijze waarop een samenleving wordt ingericht en hoe men tegen de mens en de wereld aankijkt, steunt vaak op (religieuze) overtuigingen die door de bevolking algemeen wordt aanvaard. Die overtuigingen komen zelf weer voort uit (religieuze) ervaringen en spiritualiteit. Je kiest bepaalde godsdienst of spirituele beweging, onderzoekt de wortels daarvan en gaat na hoe men tegen mens en wereld aankijkt en hoe dat de samenleving vormt.

Bronnen:

VAK: MENS EN MAATSCHAPPIJ - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

85 - Thema: Politieke besluitvorming

Beschrijving:

Nederland is een constitutionele monarchie. Dat impliceert dat de koningin het voor het zeggen heeft, terwijl ze weinig macht heeft. De Nederlandse staatsinrichting is democratisch, maar toch gaat een wet niet door als de koningin geen handtekening zet. Hoe werkt dit? Schrijf een werkstuk over hoe de Nederlandse staatsinrichting is opgebouwd. Wie heeft er in Nederland nu eigenlijk de macht? Wie beslist wat en waarom? Hoe wordt ervoor gezorgd dat de politieke besluitvorming eerlijk verloopt?

Bronnen:

VAK: MENS EN MAATSCHAPPIJ - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

86 - Thema: Rechtspraak en criminaliteit

Beschrijving:

De laatste jaren neemt volgens de statistieken de criminaliteit steeds meer toe. Vooral geweldsmisdrijven komen steeds meer voor. Veel mensen wijten de grotere criminaliteit aan al die allochtonen, maar in hoeverre is dat eigenlijk wel eerlijk? Doe onderzoek naar het verschijnsel criminaliteit. Wat is criminaliteit eigenlijk, hoe ontstaat het en waarom neemt de criminaliteit toe. Je kunt je ook richten op de rechtspraak. Hoe werkt de rechtspraak in Nederland? Welke stappen doorloopt een proces van de daad naar de uitspraak? In hoeverre worden de straffen tegenwoordig aangescherpt, en is dat terecht?

Bronnen:

VAK: MENS EN MAATSCHAPPIJ - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

87 - Thema: Religie en de moderne westerse maatschappij, vrienden of vijanden?

Beschrijving:

Sinds de algemene acceptatie van wetenschappelijk en verlicht gedachtegoed leeft Wetenschappelijk of anderzijds filosofisch denken op gespannen voet met religieus gedachtegoed in de westerse maatschappij. Met de komst van het humanisme, liberalisme, socialisme en feminisme komt ook een afname van klassiek christelijk gedachtegoed. Toch noemen veel mensen zich nog christen in het westen. Hoe gaat dit christendom om met moderne normen en waarden? Wordt er toleranter of juist fundamenteeler gereageerd? Hoe zit het met andere religies? Met de komst van veel islamitische migranten beleeft de Islam ook een opmars in Europa sinds de eerste veroveringen van de Islamieten in Spanje en de Ottomanen in de Balkan, hoe gaat dat samen met 'het westen'? Ook is er steeds meer aandacht voor spiritualiteit en 'oosterse' religies. Yoga, Mindfulness, Boeddhisme, Antroposofie zijn maar enkele voorbeelden van hobby's die worden neergezet als hulpmiddelen voor een voldaan leven, maar zijn eigenlijk religieuze bewegingen in hun eigen recht. Waarom gaat dit zo 'goed'?

Bronnen:

88 - Thema: De vluchtelingencrisis

Beschrijving:

Een van de meest besproken onderwerpen van de afgelopen tien jaar is toch wel de vluchtelingencrisis. Door de strijd tussen IS en de troepen van president Assad sloegen veel Syrische burgers op de vlucht. Daarnaast vluchten veel mensen uit oorlogsgebieden in Afrika. Deze vluchtelingen probeerden sinds 2013 in steeds grotere getalen de Middellandse Zee over te steken, vaak in overvolle bootjes. In 2015 en 2016 bereikte dit een hoogtepunt, waarbij regelmatig scheepjes vergingen en veel vluchtelingen omkwamen. Wie kent er niet de foto van het verdronken jongetje Aylan dat was aangespoeld op een strand in Turkije? Vanaf 2015 raakten de vluchtelingenkampen in eilanden als Lesbos snel overvol. Via Griekenland probeerden veel vluchtelingen Europa in te komen en ook via Turkije werden er veel vluchtpogingen gedaan. In Europa werden tienduizenden asielaanvragen gedaan door vluchtelingen die in de E.U. een veilig onderkomen hoopten te vinden. Vervolgens begon de discussie tussen de Europese landen wie deze vluchtelingen moest opvangen. Voor een land als Turkije lijkt de vluchtelingencrisis zelfs een troef te zijn om in te zetten in de hoop dat ze toch lid kunnen worden van de E.U. Sommige vluchtelingen wonen intussen al meerdere jaren in een vluchtelingenkamp in Griekenland of aan de grens met Turkije. Het laatste woord is hier zeker nog niet over gesproken. Hoe is deze vluchtelingencrisis ontstaan en waarom vluchtten deze mensen? Hoe kon de opvang van deze vluchtelingen voor zoveel problemen en discussie zorgen en wat zou een goede en menselijke oplossing zijn om deze vluchtelingen op te vangen? Of moeten ze dan toch maar terug naar het land van herkomst?

Bronnen:

Economie

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM
89 - Thema: De Brexit
Beschrijving: Op 31 januari heeft het Verenigd Koninkrijk (VK) de Europese Unie (EU) verlaten. Nu geldt een overgangsfase, tot en met 31 december 2020. In deze periode blijven alle EU-regels en wetten voor het VK van kracht. Voor burgers en bedrijven verandert er vrijwel niets. In je profielwerkstuk kan je onderzoeken wat de economische gevolgen zijn voor Nederland. Je kunt hierbij een keuze maken in wat je precies wil gaan onderzoeken.
Bronnen: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/brexit https://www.deondernemer.nl/brexit/

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM
90 - Thema: De economische gevolgen van het coronavirus
Beschrijving: Op het moment van schrijven zijn de scholen, net als veel bedrijven, in een heleboel landen gesloten. Er worden door de overheid noodmaatregelen genomen banen en inkomen te beschermen. In je profielwerkstuk zou je kunnen onderzoeken wat de economische gevolgen zijn voor Nederland als geheel, maar je zou je ook kunnen focussen op een bepaalde bedrijfstak of een bedrijf. Welke bedrijven komen in de problemen? Waarom komt het ene bedrijf wel in de problemen en het andere niet? Hoe lossen de ondernemers hun problemen op een creatieve manier op?
Bronnen: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19 https://nos.nl/artikel/2328444-coronacrisis-leidt-tot-economisch-domino-effect-ik-laat-die-nieuwe-bus-maar-zitten.html https://www.nrc.nl/nieuws/2020/03/20/voorkomen-dat-de-schok-van-corona-het-hele-systeem-lamlegt-a3994490 https://www.rtlnieuws.nl/economie/ondernemen/artikel/5061386/coronavirus-ondernemen-horeca-omzet-koffie-restaurant-retail

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM
91 - Thema: De economische gevolgen van de stikstofaanpak in Nederland
Beschrijving: In 2019 ontstond een 'stikstofcrisis' toen de Raad van State twee uitspraken deed over het Programma Aanpak Stikstof. In de hele wereld hebben mensen te maken met de problemen omtrent het vrijkomen van stikstof door dierlijke mest of de uitstoot van verbrandingsmotoren. Het kabinet kwam met maatregelen om de uitstoot te beperken. In je profielwerkstuk zou je kunnen onderzoeken in welke mate deze maatregelen de Nederlandse economie beïnvloeden.
Bronnen: https://www.rtlz.nl/algemeen/binnenland/artikel/4906081/stikstof-snap-niet-meer-dit-hoe-het-zit-crisis-probleem https://www.parool.nl/nederland/dit-zijn-de-maatregelen-van-het-kabinet-tegen-de-stikstofcrisis~bba1a6ad/ https://www.deondernemer.nl/actueel/bouw/pfas-stikstof-crisis-zorg-bouwbedrijven-personeelstekort~2002847

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

92 - Thema: Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)

Beschrijving:

Maatschappelijk verantwoord ondernemen is een vorm van ondernemen gericht op economische prestaties (profit), met respect voor de sociale kant (people), binnen de ecologische randvoorwaarden (planet). In je profielwerkstuk zou je kunnen onderzoeken of er bedrijven in Rotterdam op deze manier werken en wat dit voor ze betekent.

Bronnen:

www.mvonederland.nl

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/duurzame-economie/maatschappelijk-verantwoord-ondernemen>

www.duurzaam-ondernemen.nl

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

93 - Thema: Circulaire economie

Beschrijving:

In een circulaire economie bestaat geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt. De overheid streeft naar een volledig circulaire economie in 2050. In je profielwerkstuk kun je gaan onderzoeken waar dit streven vandaan komt, hoe dit in de samenleving leeft, welke maatregelen bedrijven nemen en wat dit voor hen betekent. Je zou je kunnen focussen op het Rotterdamse bedrijfsleven (bijvoorbeeld de Rotterdamse haven).

Bronnen:

<https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/circulaire-economie>

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/circulaire-economie>

<https://themasites.pbl.nl/circulaire-economie/>

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

94 - Thema: Cryptomunten

Beschrijving:

Vanaf 2009 is de Bitcoin beschikbaar en kan er mee worden betaald en gehandeld. Cryptomunten zijn gebaseerd op een communicatievorm vanuit de tweede wereldoorlog genaamd cryptografie. In je profielwerkstuk kan je onderzoeken hoe cryptomunten zijn ontstaan. Hoe het gebruik van cryptomunten sinds 2009 is ontwikkeld. Op welke manier cryptomunten op dit moment worden gebruikt. Welke invloed cryptomunten hebben op het normale betalingsverkeer.

Bronnen:

<https://www.wisselkoers.nl/cryptomunten>

<https://www.vanlanschot.nl/-/media/files/themapublicaties-beleggen/vanlanschot-themapublicatie-cryptomunten.ashx>

<https://temooiomwaartezijn.be/fraude/fraude-met-cryptomunten>

<https://eenvandaag.avrotros.nl/collectie/cryptomunten/>

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

95 - Thema: Citymarketing

Beschrijving:

Citymarketing is iets van de laatste jaren. Citymarketing richt zich op het zo goed mogelijk profileren van een stad, dorp of bijvoorbeeld winkelstraat. Een stad die aan citymarketing doet probeert zijn concurrentiepositie zo sterk mogelijk te maken. In je profielwerkstuk zou je citymarketing als fenomeen kunnen onderzoeken, maar je kunt je ook richten op een stad als Rotterdam (of 020 natuurlijk).

Bronnen:

<https://www.datamatch.nl/wat-is-citymarketing/>

<https://www.marketingfacts.nl/topic/citymarketing>

<https://www.iamsterdam.com/nl>

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

96 - Thema: Flexibilisering van de arbeidsmarkt

Beschrijving:

Flexibilisering van de arbeidsmarkt is een verzamelnaam voor een reeks processen en maatregelen die bijdragen aan een soepeler werking van de arbeidsmarkt. Bij flexibilisering van de arbeidsmarkt gaat het over onderwerpen als werkgelegenheid, ontslagrecht, ontslagbescherming, flexwerken en dergelijke een rol. In je profielwerkstuk zou je kunnen onderzoeken hoe de arbeidsmarkt zich heeft ontwikkeld en op welk punt we nu staan. Je zou ook een deelonderwerp (bijvoorbeeld) flexwerken kunnen onderzoeken en in de praktijk gaan onderzoeken in welke mate er geflexwerkt wordt. Je zou je onderzoek ook kunnen richten op een bepaalde bedrijfstak.

Bronnen:

www.flexmarkt.nl

<https://www.publiekperspectief.nl/themas/flexibilisering-arbeidsmarkt/>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/02/10/kamerbrief-over-flexibilisering-arbeidsmarkt-in-de-zorg>

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

97 - Thema: Robotisering

Beschrijving:

In de afgelopen jaren zijn taken die eerste door mensen werden uitgevoerd in toenemende mate overgenomen door robots. Dit heeft op het ene beroep een grotere impact dan op het andere beroep. In je profielwerkstuk zou je kunnen onderzoeken in welke mate robotisering de werkgelegenheid beïnvloedt. Hoe gaat dit precies in z'n werk? Hoe leeft het fenomeen robotisering in de samenleving? Is robotisering een kans of juist een bedreiging?

Bronnen:

<https://www.randstad.nl/werknemers/blog/robotisering>

<https://www.trouw.nl/economie/robotisering-gaat-de-komende-jaren-20-miljoen-mensen-hun-baan-kosten~b7066cbc/>

<https://www.cnvvakmensen.nl/diensten/kennisbank/robotisering>

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

98- Thema: Gedragseconomie

Beschrijving:

In 2017 kreeg Richard Thaler voor zijn bijdragen aan de gedragseconomie de Nobelprijs voor de economie. Gedragseconomie heeft de economische wetenschap dichter bij andere sociale wetenschappen gebracht, zoals de psychologie en de sociologie. In je profielwerkstuk zou je kunnen onderzoeken in welke mate gedragseconomie de keuzes van de beleidsmakers in Nederland beïnvloed. Je zou het ook dichter bij huis kunnen zoeken. Zie je bijvoorbeeld zaken die Richard Thaler beschreven heeft terug in het gedrag van klasgenoten, je vrienden, ouders enz?

Bronnen:

<https://esb.nu/kvs/20034295/gedragseconomie-en-beleid>

https://www.tpedigitaal.nl/sites/default/files/bestand/inleiding_gedragseconomie.pdf

<https://www.kijkmagazine.nl/nieuws/nobelprijs-economie-gedragseconomie/>

VAK: NATUURKUNDE, ECONOMIE - HAVO/VWO PROFIEL: NG, NT

99 - Thema: Economische aspecten van technologische ontwikkelingen

Beschrijving:

In de ICT is het een bekend gegeven dat ca. elke 1½ jaar de rekensnelheid van computers zich verdubbelt. Zo iets geldt ook voor de geheugencapaciteit. Verder verschijnt er om de 4 à 5 jaar een nieuwe generatie computers op de markt. Ook besturingssystemen volgen elkaar in rap tempo op. Wat is de drijvende kracht achter deze ontwikkelingen? Is dat de behoefte aan rekenkracht bij de gebruikers of is dat de behoefte aan het versterken van de marktpositie door het bedrijf?

Om nieuwe technologieën te ontwikkelen, zijn grote afdelingen R&D (Research and Development) nodig. Daar wordt wetenschap bedreven. In hoeverre is dit zuivere wetenschap? In hoeverre wordt het onderzoek gestuurd door economische belangen?

Philips is een bedrijf dat sterk is in innovatie, maar daar zelf nauwelijks van profiteert. Zo stond Philips aan de

wieg van de CD, de DVD en nu van de Blu Ray Disc, terwijl andere bedrijven daarmee de markt veroveren, met name Japanse electronicaconcerns. Vele uitvindingen van Philips hebben het echter niet gehaald. Dat leidt ertoe dat Philips steeds meer divisies consumentenelektronica in de verkoop doet. Hoe kan dat? Waar verdient Philips dan wel aan? Wat kost het om een innovatief idee vanaf de tekentafel grootschalig op de markt te krijgen? Hoe lang duurt zo'n traject? Hoeveel ontwikkelingen lopen dood vergeleken met vernieuwingen die wel levensvatbaar zijn? Wat is de relatie tussen Philips Natlab en de TU Eindhoven? In verband met de huidige klimaatproblematiek lijken duurzame energiebronnen als wind- en zonne-energie aantrekkelijke opties. Toch blijft hun marktaandeel zeer beperkt. Bij zonne-energie is zowel grootschalige opwekking (in zonnecentrales) als kleinschalige opwekking (met zonnecellen) mogelijk. Maar de opbrengsten wegen niet op tegen de investeringen. Men is naarstig op zoek naar goedkope en vooral rendabeler zonnecellen. Op termijn verwacht men dat zonne-energie economisch aantrekkelijk wordt. Welke vernieuwingen worden momenteel onderzocht? Wat zijn de eerste resultaten? Wat zijn de verwachtingen? Wanneer denkt men concurrerende zonnecellen te kunnen introduceren? Je kiest een technologische ontwikkeling, je beschrijft de aard en werking van de technologie en de vernieuwingen daarin, je gaat na hoe lang het ontwikkelingstraject duurt en wat het kost, je gaat na door welke factoren het ontwikkelingstraject wordt gestuurd. Wat bepaalt of een innovatie levensvatbaar is en succesvol wordt op de markt?

Bronnen:

boeken over techniek, boeken over economie, internet, onderzoeksinstituten van universiteiten en bedrijven

Wiskunde A

VAK: WISKUNDE A - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM, NG
100 - Thema: Het ontwerp van een spel.
Beschrijving: Bij vrijwel alle spelletjes is er een leuke combinatie van kans en tactiek. Zoals jullie misschien al weten is de kansrekening ook ontstaan uit een grote behoefte een goede tactiek te kunnen bereiken door berekeningen. Immers, er werden grote bedragen ingezet. We starten bij een bekend spel, naar keuze, rekenen enkele kansen uit en proberen op grond daarvan iets over de tactiek te zeggen. Het doel is echter zelf een spel te ontwerpen, spelregels te formuleren, het spel te maken, enkele keren te spelen, en ook hierbij enkele kansen uit te rekenen en een idee te geven voor een geschikte tactiek. Analyse van een bekend spel: 2 dagen, inclusief korte verslaggeving Ontwerp van een eigen spel, spelregels, enkele spelen doen: 3 dagen Het spel netjes en verzorgd maken van het spel: 2 dagen Berekenen van de kansen, tactiek, andere ideeën, verslaggeving: 3 dagen

VAK: WISKUNDE A - HAVO, VWO - PROFIEL: CM, EM
101 - Thema: Het lerarentekort
Beschrijving: Een paar uurtjes vrij omdat een docent ziek is zijn alleen maar mooi meegenomen. Maar als je school met structurele personeelstekorten kampt zijn de gevolgen al snel niet leuk meer. Hoe komt het eigenlijk dat er in Nederland een lerarentekort is ontstaan? Kan jij goede oplossingen vinden voor dit probleem?

VAK: WISKUNDE A - VWO - PROFIEL: CM, EM
102 - Thema: Dyslexie
Beschrijving: Dyslexie (woordblindheid) zou je kunnen opvatten als iets lastigs. Maar wat is dyslexie eigenlijk? En stel dat je dyslexie hebt, hoe zou je er dan mee kunnen omgaan? Een mooi onderzoek zou zijn welke factoren van invloed zijn op leesopbrengst van dyslecten. Wat is de invloed van lettertype, regelafstand, papierkleur... en hoe verhoudt de snelheid van het lezen zich tot het echte begrijpen van de tekst? Een onderzoek waarbij psychologie komt kijken, statistische verwerking en eigen veldwerk waarmee je klasgenoten écht kunt helpen.

VAK: WISKUNDE A - HAVO, VWO - PROFIEL: CM, EM
103 - Thema: Sociale netwerken
Beschrijving: In het digitale tijdperk kunnen we via snapchat, Whatsapp, TikTok en Insta met net zoveel mensen contact maken als we maar willen. Maar hoe werken sociale netwerken eigenlijk? Hoe word je populair in de klas, of zijn er strategieën om je filmpje <i>viral</i> te laten gaan? Het beïnvloeden van (je positie) in netwerken kun je met behulp van wiskunde beter begrijpen. Bron: Zebrareeks, 47.

VAK: WISKUNDE A - HAVO, VWO - PROFIEL: CM, EM
104 - Thema: Geschiedenis van operations research
Beschrijving: In de Tweede Wereldoorlog hadden de Duitsers Engeland bijna totaal afgeknepen van de rest van de wereld. Een land dat verarmt, kan geen oorlog winnen, dacht Hitler. Vanuit de VS kwam er een enorm bevoorradingsprogramma op gang. Dit ging met konvoien, groepen schepen. Deze moesten worden beschermd, en er moest rekening worden gehouden met het risico dat een konvoi verloren ging bij een duikbootaanval. Hoe plan je dat goed? Deze planningsvraagstukken ontwikkelden zich tot een tak van economische wiskunde die operations research heet. Bron: Zebrareeks, 59.

VAK: WISKUNDE A OF B - HAVO, VWO - PROFIEL: CM, EM, NG

105 - Thema: Intelligentietests

Beschrijving:

Intelligentietests en andere psychologische tests worden praktisch altijd gebruikt voor selectieprocedures. Dit wil zeggen dat als je solliciteert voor een baan je IQ wordt gemeten samen met een aantal andere eigenschappen/kenmerken. Ook zijn er tests die de studievoortgang bij kinderen vaststellen (denk aan de Cito-toets). In de context van onze multiculturele samenleving is een belangrijke vraag of deze tests eerlijk zijn. Worden bepaalde bevolkingsgroepen misschien benadeeld door dergelijke tests?

VAK: WISKUNDE A OF B - HAVO, VWO - PROFIEL: NG, NT

106 - Thema: De Gulden snede

Beschrijving:

Heel vaak denk je dat wiskunde nergens over gaat. Bij dit PWS leer je dat dat niet zo is. Een getallenpatroon, bedacht door Fibonacci, blijkt ongeveer in de hele natuur voor te komen. Het gaat om de rij 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21... Waarom is deze rij zo belangrijk voor hoe planten groeien, slakkenhuizen ontstaan, zelfs de verhoudingen in het menselijk lichaam? De Gulden Snede $(1 + \sqrt{5})/2$ hangt met deze rij samen. Waarom vinden zoveel mensen dit een bijna goddelijk getal, en wat is de esoterische betekenis?

Bron: Zebrareeks, 4.

VAK: WISKUNDE A OF B - HAVO, VWO - PROFIEL: EM, NG, NT

107 - Thema: Game en app design

Beschrijving:

Computerspelletjes spelen is allemaal heel leuk. Maar wat maakt nou dat een spelletje succesvol is? Bij dit onderwerp ga je dieper in op hoe een computerspel ontworpen wordt. En als je de uitdaging aandurft, ga je ook zelf aan de slag om een spel te ontwerpen. Hoeveel levels, hoeveel levens wil je? En hoe zorg je ervoor dat het er mooi uitziet? Hoe bouw je spanning op? Of je zou je kunnen afvragen waarom sommige apps zo verslavend zijn. De ontwerpers van apps spelen bewust in op onze zwakke plekken...

VAK: WISKUNDE A EN B - HAVO, VWO - PROFIEL: NG, NT

108 - Thema: Symmetrie

Beschrijving:

Symmetrie is in de natuur bijna overal aanwezig. Een bol als onze zon is oneindig symmetrisch, mensen en dieren hebben een bijna identieke linker- en rechterkant. Wat is symmetrie eigenlijk? En waarom spreekt symmetrie ons zo aan? Er zijn precies 17 soorten symmetrische patronen in het platte vlak. Escher vond deze mateloos interessant. In het Alhambra, een islamitisch paleis in Zuid-Spanje, komen al deze soorten symmetrie voor. Er zijn Waarom zijn het er precies 17, en niet één meer of minder? Bij dit theoretisch onderwerp bestudeer je patronen en schoonheid vanuit de wiskunde.

Bron: J Bos, T van der Wolf, *Zeventien keer symmetrie*.

VAK: WISKUNDE A OF B - HAVO, VWO - PROFIEL: EM, NG, NT

109 - Thema: Wiskunde en muziek

Beschrijving:

De wiskundige theorie achter muziek. Waarom bestaat een octaaf uit acht tonen? Waarom klinken sommige noten wel samen, en andere niet? Hoe komt het dat een symmetrisch patroon in de notenbalk (zoals een canon of fuga) zo mooi klinkt? In dit PWS ga je uitzoeken wat de relatie is tussen muziektheorie en wiskunde. Maak vooral je eigen keuzes! Leer eenvoudiger transponeren, onderzoek muziekherkenningssoftware, ontwerp een 31-tonige toonladder of bouw een eigen muziekinstrument.

Bron: Zebrareeks, 15 en 36.

VAK: WISKUNDE A, ECONOMIE - VWO - PROFIEL: CM, EM, NG

110 - Thema: Modellen voor aandelen- en optieprijsen

Beschrijving:

Als je geld wilt verdienen met beleggen, is het handig om van tevoren te kunnen inschatten hoe de prijzen van aandelen en opties zich ontwikkelen. En ook al speelt het toeval hier een belangrijke rol, toch is het mogelijk om vanuit de wiskunde patronen te ontdekken. In dit onderzoek ga je dus een economisch proces wiskundig

onderzoeken. Zeer actueel en heel toepasbaar!
Bron: Zebrareeks, 28.

111 - VAK: WISKUNDE A, ECONOMIE - HAVO, VWO - PROFIEL: CM, EM

Thema: Speltheorie

Beschrijving:

Hoe kan een markt gezond blijven als verschillende bedrijven elkaar beconcurreren? Het lijkt wel alsof er in het groot een spel wordt gespeeld: je wilt jezelf niet in de kaarten laten kijken. Voor gedragingen van spelers is er een wiskundige theorie ontwikkeld. Het gaat om vragen als: Welke informatie deel je wel of niet? Hoe kun je een concurrent uit de markt spelen? Is het altijd het beste om voor de hoogste winst te gaan? Als je beter wilt begrijpen hoe bedrijven hun strategieën ontwikkelen, is dit je kans.

Bron: Zebrareeks, 22.